

# Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER  
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART  
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

23<sup>e</sup> JAARGANG

WOENSDAG 2 FEBRUARI 1938

No. 1153

## BERICHT.

Dit nummer verschijnt een dag later dan gewoonlijk. Wij houden ons ervan overtuigd, dat onze lezers met ons verheugd zijn over de oorzaak van deze vertraging: het geluk, dat het Koninklijk Huis en het geheele Nederlandsche Volk door de geboorte van Prinses Beatrix is geschonken. Redactie, administratie, zetterij en drukkerij hebben de wekelijkse werkzaamheden een dag verschoven, overtuigd, dat ook de gedachten van de lezers daags na den nationalen feestdag niet in de eerste plaats op de economische problemen zouden zijn gericht.

### COMMISSIE VAN REDACTIE:

*P. Liefstinck; N. J. Polak; J. Timbergen; F. de Vries en H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).*

*Th. van Luytelaer (waarnemend Redacteur-Secretaris).*

*Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-West.  
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.  
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.*

*Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.*

## INHOUD:

	Biz.
HET RAPPORT-VAN ZEELAND door <i>Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuert</i> .....	76
De verscherping der rubberrestrictie door <i>J. F. Haccoë</i> .....	78
De beteekenis van de kaas voor onze zuivelpositie door <i>J. Buter</i> .....	79
De motorrijtuigen-statistiek 1937 door <i>J. P. B. Tissot van Patot</i> .....	81
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De economische toestand van Frankrijk en het tweede Kabinet Chautemps door <i>Dr. H. Weichmann</i> ....	83
AANTEKENINGEN:	
De Nederlandse kapitaalmarkt in 1937.....	85
MAANDCIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen .....	85
ONTVANGEN BOEKEN.....	87
Statistieken:	
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten .....	87, 90
Groothandelsprijsen .....	88-89

## GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

Het herstel van den Franc na het optreden van de regering-Chautemps heeft zich in de verslagweek niet kunnen handhaven. Integendeel de notering bereikte een nieuw laagterecord op 5.80. Het Fransche Egalisatiefonds heeft veelvuldig geïnterveneerd, maar niet regelmatig, zoodat nogal fluctuaties van eenigen omvang voorkwamen. Deze „intermitterende” activiteit van het fonds berust waarschijnlijk op een nieuw principe: de speculatie af te schrikken door krachtige schommelingen. Het is overigens niet de eerste keer, dat de Fransche monetaire autoriteiten deze tactiek toepassen. Reeds verleden jaar was men op een gegeven moment tot de conclusie gekomen, dat het geruimen tijd op één peil handhaven van den koers het bezwaar had, dat de speculatie den indruk kreeg, vrijwel geen kwade en alleen goede kansen te hebben door tegen den Franc te ageeren. Ook toen heeft men eenigen tijd scherpe fluctuaties uitgelokt zonder dat van een vast punt als gemiddelde sprake was. Maar toen was de tactiek meer over een langer tijdvak verdeeld. Dit keer was men er voornamelijk op uit om op één dag schommelingen teweeg te brengen door in den voormiddag de valuta los te laten en een daling te tolereren om dan later op den dag, vaak na de beursuren een krachtige stijging teweeg te brengen door steunaankopen. Deze tactiek kon hoogstens het effect hebben den „daghandel” à la baisse af te schrikken, maar daarvoor behoefte men niet zoo bang te zijn.

De gevaarlijke aanvallen zijn nog steeds op de termijnmarkt gericht, en daartegen werd weinig gedaan. Nog steeds is het disagio ongeveer 27 cts. voor drie maands Francs, en ook voor éénmaandslevering blijft het écart zeer hoog. Ook de kapitaalvlucht houdt nog aan. In het begin van de nieuwe week is eenige verbetering in de tendens op de contante markt merkbaar, maar op de termijnmarkt blijft het aanbod overheerschen. Zoolang de kapitaalbeweging op de betalingsbalans, die toch al zoo uitermate zwak is, door de ongunstige handelsbalans kan blijven drukken, kan van een versterking der muntpositie geen sprake zijn.

Ook de Dollar is in de verslagweek flauw geweest. Vrees voor verder gaande inflatie deed zich weer gevoelen. Wederom zullen enkele wetsontwerpen worden ingediend van uitgesproken inflationistische strekking, waaraan de namen verbonden zijn van enkelen, die herinnering wekken aan de agitatie vóór de devaluatie van den Dollar. Van 1.79 $\frac{1}{2}$  liep de notering terug tot 1.78 $\frac{7}{8}$ . In Londen kwam de Dollar-notering op 5.02, een punt dat, hoewel niet dikwijls, toch in de afgelopen jaren reeds eenige malen is bereikt. Telkens wanneer de Dollar na eenig herstel weer flauw in de markt ligt, laat het Egalisatiefonds den koers iets verder terugzakken dan den vorigen keer. Aldus wordt de depreciatie van den Gulden steeds een fractie kleiner. Ponden zijn daarom, hoewel ten aanzien van den Dollar zeer vast, te onzent ook lager gebleven. Onder deze omstandigheden krijgt men dan ook niet den indruk, dat de koerspolitiek van het Egalisatiefonds nog zoozeer op den Dollar georiënteerd is als voorheen, en dat het overschakelen van de activiteit op Ponden niet alleen van technische maar wellicht ook van meer principieele beteekenis is.

De beleggingsmarkt is na het enorme succes van de nieuwe staatsleening zeer vast van toon gebleven. Met één slag schijnt men algemeen overtuigd te zijn, dat het 3 pCt. type het pleit gewonnen heeft. Zowel integralen als 3 pCt. Indië en andere 3 pCt. leningen waren zeer vast gestemd.

## HET RAPPORT-VAN ZEELAND.

Op 3 April 1937 ontving de toenmalig Minister-President van België Paul van Zeeland van de Regeeringen van Engeland en Frankrijk de opdracht tot het instellen van een onderzoek naar de mogelijkheden tot algemeene vermindering van de contingenteringen en van de andere internationale handelsbelemmeringen. Bijna 10 maanden heeft het geduurd, voordat het desbetreffend rapport werd gepubliceerd. Dat de wereld met spanning op dit rapport heeft zitten wachten, kan men niet zeggen; daarvoor waren de desillusies op het gebied der internationale economische toenadering te groot en te talrijk geweest. Vooral de herinnering aan de in 1933 zoo jammerlijk mislukte Londensche Conferentie is bij velen te levendig gebleven, dan dat zij van den heer Van Zeeland het „verlossende” woord hadden kunnen verwachten. Maar niettemin kon men de hoop voeden, dat de Belgische economist en politicus, een man van erkende bekwaamheid en groote allure, in een rapport over de netelige problemen der handelsbelemmeringen de richtlijnen voor een constructieve economische politiek zou hebben aangewezen.

Is deze verwachting in vervulling gegaan? Er is helaas reden om het te betwijfelen. Bij alle zakelijkheid, waarmee het rapport is opgesteld, en bij alle streven om de betrokken landen niet door het maken van verwijten te prikkelen en om een sfeer van welwillende samenwerking te scheppen, heeft de steller van dit stuk eenerzijds te hoog gegrepen en anderzijds juist niet datgene geboden, wat ter oplossing van de geroepen problemen in de eerste plaats noodig moet worden geacht. Daardoor zal, naar wij vreezen, dit document zeer weinig practisch effect hebben.

De heer Van Zeeland heeft te hoog gegrepen, zoo schreven wij. Men heeft in de dagbladen kunnen lezen, dat het rapport doortrokken is van een geest van beperking, zoo mogelijk van afschaffing, van internationale barrières. Afschaffing, althans drastische beperking van de industrieele contingenteringen; beperking tot het strikt noodige van contingentering van landbouwproducten; afschaffing van uitvoerrechten; bevordering van bilaterale verdragen ten gunste van een vrijer handelsverkeer met toepassing van de algemeene onvoorwaardelijke meestbegünstiging (welke laatste slechts enkele redelijke uitzonderingen zal mogen ondergaan, o.a. in geval van „open” verdragen in den geest der Ouchy-Conventie); verlaging van exceptioneel hooge invoerrechten; liquidatie van het clearingstelsel na consolidatie van de schulden der debiteurstaten; bevordering van het handelscrediet met behulp van de Bank voor Internationale Betalingen; uitbreiding van het bekende Angelsaksisch-Fransche goudaccoord van einde 1936, uiteindelijk gevolgd door een rationeële, doch in het rapport niet nader gedetailleerde hervorming van den gouden standaard als internationaal geldstelsel; een liberale koloniale politiek als onderdeel van de oplossing van het grondstoffenvraagstuk; ziedaar wel de belangrijkste aanbevelingen van het rapport-Van Zeeland.

Al deze aanbevelingen ademen een geest van economische vrijheid. Tot een herstel daarvan in den vooroorlogs-omvang wil de heer Van Zeeland in de huidige omstandigheden niet raden, maar wel wil hij de in de laatste jaren ontstane belemmeringen drastisch beperken en in elk geval verdere uitbreiding daarvan vermijden, uitgaande van de juiste gedachte, dat toeneming van het internationale handels- en credietverkeer de volkswelvaart in alle daarbij betrokken landen vermag te verheffen.

Nu zijn deze voorstellen alleszins der overweging waard. Nieuw zijn zij niet. Het meeste ervan is uit den treure aanbevolen door kopstukken van het zakenleven en door mannen der wetenschap. De heer Van Zeeland heeft zich in dezelfde lijn bewogen als al diegenen, die zich in de laatste jaren tegen de

steeds toenemende afbraak van het economisch liberalisme hebben gekeerd. En wij zullen de laatste zijn om dezen gedachtengang te verwerpen.

Maar, als men tot de practische verwezenlijking der gedane voorstellen wil overgaan, dan zal men zich toch hebben te realiseeren, dat deze slechts mogelijk is tusschen landen, die allen min of meer doortrokken zijn van de beginselen der economische vrijheid. En nu is het een niet te loochenen feit, dat in tegenstelling tot den toestand van vóór den oorlog een wig is gedreven in het oude Europa en dat in een aantal belangrijke landen de aan de economische vrijheid tegengestelde en daarmee volkomen onvereinbare gedachte der totalitaire ordening haar intrede heeft gedaan. Deze gedachte verzet zich principieel tegen vrijen internationalen handel en tegen een vrij internationaal betalings- en credietverkeer.

Daarom moet het *a priori* uitgesloten worden geacht, dat landen, waarin de totalitaire gedachte overheerscht, „con amore” zouden medewerken aan de verwezenlijking van het programma, zooals dat door den heer Van Zeeland is opgesteld. De door hem aanbevolen Conferentie tusschen vijf der belangrijkste staten, t.w. Engeland, Frankrijk, Duitschland, Italië en de Vereenigde Staten, ter vastlegging en bezegeling van den wil tot internationale economische toenadering, biedt dan ook heel weinig gunstige perspectieven. De eerste uitingen uit Italië, dat „an höchster Stelle” diep achterdochtig is, en uit Amerika, dat zich in den strijd der Europeesche tegenstellingen niet wil laten meeslepen, bevestigen den indruk, dat een streven naar universeele toenadering voor verwezenlijking niet vatbaar is, en dat het beste, wat men verwachten kan, zou bestaan in het vinden van een dragelijken „modus vivendi” tusschen totalitaire en niet-totalitaire staten eenerzijds, en een nadere aaneensluiting van de laatstgenoemde landen ter verbetering en verlevendiging van hun onderlinge betrekkingen anderzijds.

Dat brengt dus het streven naar internationale economische toenadering terug tot een meer bescheiden plan, dan waarop de heer Van Zeeland het heeft geplaatst. Maar dit meer bescheiden plan kan, dunkt ons, wel zoo vruchtdragend zijn als dat van den heer Van Zeeland. Diens poging leidt in de gegeven omstandigheden of tot een vage algemeene sympathiebetuiging, gevolgd door een weigering om met andere landen om de groene tafel te gaan zitten, of — wat erger ware — tot een herhaling van de Londensche tragedie van 1933. Wij gelooven dus inderdaad, dat de heer Van Zeeland te hoog heeft gegrepen en dat men beter doet internationale toenaderingspogingen tot een kleinere groep van onderling meer eensgezinde landen te beperken.

\* \* \*

Wij komen nu tot de vraag, wat binnen een meer beperkt kader van landen langs de door den heer Van Zeeland aangegeven richtlijnen op het gebied der economische toenadering te bereiken zou zijn. Nu deelt de heer Van Zeeland in zijn rapport mede, dat bij zijn bezoeken bij de verschillende Regeeringen zijn onderzoek als zoodanig met veel sympathie werd begroet, doch dat deze terstond overging in groote terughoudendheid, zoodra het ging om het verkrijgen van een bereidverklaring tot het treffen van concrete maatregelen tot opheffing van handelsbelemmeringen.

Deze terughoudendheid valt gemakkelijk te begrijpen. De vele protectionistische maatregelen van de laatste jaren zijn niet uit de lucht komen vallen. Slechts een deel dezer maatregelen laat zich verklaren uit een streven naar autarkie of zelfgenoegzaamheid. Verreweg de meeste beschermingsmaatregelen en deviezenregelingen zijn niet anders dan een reactie op de groote economische depressie van 1929. Zij spruiten dus rechtstreeks voort uit de groote instabiliteit van het economisch leven en uit het ge-

brek aan aanpassingsvermogen, dat vele West-Europeesche landen, evenals de Vereenigde Staten, hebben getoond, toen de omstandigheden in het economisch leven zich hebben gewijzigd.

Wil men dus de terughoudendheid tegen internationale economische samenwerking opheffen, dan moet men niet slechts, zooals de heer Van Zeeland het gedaan heeft, een aantal maatregelen aanbevelen, waarin deze toenadering tot uiting kan komen, doch men zal dieper dienen te gaan en moeten streven naar stabilisatie van de conjunctuur in de landen, die men onderling in inniger contact wenscht te brengen.

Een der voorwaarden voor zulk een stabilisatie der interne conjunctuur is gelegen in de hervorming van het geldwezen. Het geld moet van grootere waardevastheid zijn dan thans, wil zich het economisch leven krachtig ontwikkelen. Vooral tegen plotselinge inzinkingen in de geldcirculatie, zooals wij die sinds 1929 hebben kunnen waarnemen, moeten de noodige waarborgen worden geschapen. Blijven deze achterwege, dan zal ook het gevoel van angst voor hervatting van het internationale handels- en credietverkeer niet worden overwonnen; zonder zulke waarborgen zullen de verschillende landen zich, ook al leeft bij hen de wensch naar herstel van handelsvrijheid, blijven afsluiten en zij zullen de mercantilistische dwaling blijven huldigen, dat invoer nadeelig is, . . . omdat daardoor bepaalde goederenprijzen kunnen dalen en sommige binnenlandsche producenten nadeel zouden kunnen ondervinden!

Hoe anders ziet dat alles er uit, wanneer men de zekerheid heeft, dat de geldcirculatie niet langer een speelbal zal zijn voor de ongelijkmatigheden der credietverleening en niet langer de voor de economische ontwikkeling fatale afwisseling van inflatie en deflatie zal vertoonen! Daar ligt het punt, waarop de vicieuze cirkel in het proces der internationale toenadering kan worden doorbroken. Ongetwijfeld zijn monetaire maatregelen alleen niet voldoende om alle economische ongerechtigheid uit de huidige Augiasstal te verwijderen. Maar wel kan men zeggen, dat de regeling van het geldwezen het begin en niet het eind vormt van een economisch herstelprogramma.

De heer Van Zeeland doet in zijn rapport juist het omgekeerde. Eerst aan het einde van het proces van internationale toenadering komt bij hem de hervorming van den geldstandaard. Tevoren zullen wij dus alle wisselvalligheden op monetair gebied kunnen beleven, die zich ook vroeger hebben voorgedaan. Wel pleit hij voor een uitbreiding van het bekende monetaire accoord door toetreding van landen, die daar thans nog buiten staan. Maar het is een bekend feit, dat dit accoord, waarbij slechts Amerika zich aan een vasten goudkoers gebonden heeft, noch extern noch intern waardevastheid van het geld en stabiliteit der geldcirculatie waarborgt. Voor het meest essentiële onderdeel van het geldvraagstuk helpt het dus niet.

\* \* \*

Zoo schiet naar het ons wil voorkomen, het rapport-Van Zeeland op een zeer belangrijk punt tekort. Het beveelt een verkeerde volgorde aan, waarin de onderscheiden maatregelen moeten worden getroffen, en het laat de hervorming van den geldstandaard, die uiteindelijk noodig wordt geacht, voorloopig in het duister; over den inhoud daarvan toch verneemt men niets.

Nu is het wel te begrijpen, waarom de heer Van Zeeland tot deze, naar onze meening onvruchtbare, volgorde der door hem aanbevolen maatregelen is gekomen. Vermoedelijk heeft hij moeten constateeren, dat ten aanzien van het geldvraagstuk nog veel oneenigheid bestaat, dat mitsdien een algemeen aanvaardbare, internationale oplossing nog niet te verwezenlijken is, en dat het daarom maar beter scheen dit vraagstuk geheel naar het tweede plan te verschuiven.

Hoe begrijpelijk ook, zulk een opvatting geeft toch wel den indruk van een zekere struisvogelpolitiek. Zonder stabiel geld is handelsvrijheid niet te verkrijgen. Het gaat daarom niet aan, het geldvraagstuk op den achtergrond te dringen; daarmee maakt men tegelijkertijd het herstel van handelsvrijheid en van vrijheid van internationaal betalings- en credietverkeer illusoir.

Maar, zoo zal men zeggen, er zit niet veel anders op! Als een internationale oplossing van het geldvraagstuk voorshands afstuit op de diversiteit der monetaire opvattingen, dan moet men deze wel naar een later tijdstip verschuiven en voorshands zijn krachten in andere richting aanwenden.

Dit standpunt zou juist zijn, indien inderdaad een internationale oplossing van het geldvraagstuk de eenige bevredigende mogelijkheid was. Dat is echter geenszins het geval. Stabiliseeren der geldwaarde kan, zooals de ervaring der laatste jaren genoegzaam heeft geleerd, zeer wel op nationalen grondslag geschieden; en dat niet alleen, het gaat zelfs op beperkt gebied veel beter dan in de wereld als geheel. Tusschen de nationale en de universeele geldstabilisatie ligt een breed terrein voor groepsvorming van verschillende landen, die allen dezelfde geldpolitiek volgen en zich over en weer bereid verklaren om dezelfde monetaire beginselen in toepassing te brengen.

Hier nu moet naar onze meening het geldvraagstuk worden aangevat. Vergrooting van handelsvrijheid is onbereikbaar zonder stabiele geldwaarde in de daarbij betrokken landen; deze laatste is op nationalen grondslag — dus los van het goud — wel, op internationale grondslag voorshands niet te bereiken. Daaruit volgt, dat ook hier de weg zal moeten loopen over regionale accoorden; of te wel, niet slechts op handelspolitiek, doch ook op monetair gebied moeten Osloverdragen worden gesloten.

Het is jammer, dat de heer Van Zeeland, die met betrekking tot de handelspolitiek zulk een juisten kijk heeft getoond op de betekenis van regionale verdragen, niet ook het geldwezen van uit dezen gezichtshoek heeft gezien. Dat zou aan zijn programma den innerlijken samenhang hebben gegeven, welken men daarin thans mist.

Betekent dit, dat alle door hem ontwikkelde denkbeelden onvruchtbaar zullen blijven? Met betrekking tot Europa vreezen wij van wel. Of men ten aanzien van het koloniale vraagstuk even pessimistisch moet zijn, schijnt minder zeker. Het is voor iemand, die aan angst voor invasie lijdende is, altijd gemakkelijker de deur van een zijner bijgebouwen te openen, dan die van zijn eigen huis. Wellicht, dat zich op deze wijze een gebied laat vinden, waarop onderhandelingen niet *a priori* tot mislukking gedoemd zijn. Verder gaande verwachtingen mag men, dunkt ons, momenteel niet koesteren.

Het ware een wel zoo aangename taak geweest over het rapport-Van Zeeland op luidruchtige wijze de loftrumpet te steken. Wie het rapport leest, bemerkt terstond, dat de steller daarvan zelf allerminst in een „toast“-stemming heeft verkeerd en heel weinig verwachtingen koesterde van de op basis van zijn rapport te bereiken resultaten. Wij kunnen tot ons leedwezen deze mineurstemming niet in majeur doen overgaan. De problemen, waarvoor de heer Van Zeeland zich gesteld zag, zijn door vele economische misvattingen en tal van bedenkelijke politieke bijmengselen, danig gecompliceerd. Zij zullen van uit een anderen gezichtshoek aangepakt moeten worden, voordat de hoop op oplossing ervan gerechtvaardigd zal zijn.

G. M. V. S.

**DE VERSCHERPING DER RUBBERRESTRICTIE.**

Gelijk bekend, heeft het internationale rubber-restrictie-comité het beperkingspercentage voor het tweede kwartaal van dit jaar op 40 vastgesteld tegen over het thans loopende 30. In twee étappes zijn wij dus weer teruggevallen op de scherpste restrictie uit de geschiedenis dezer beperkingswetgeving, nl. het eerste halfjaar 1936, hoewel daarbij niet uit het oog mag worden verloren, dat toen de gezamenlijke standaardquota 1.254.000 tegen voor 1938 1.335.250 ton bedroegen.

*Beoordeeling.*

Het is in feite toch wel bijzonder teleurstellend, dat de eerste ommekeer in een algemeene conjunctuur een dergelijke verscherping heeft noodig gemaakt; het bewijst, dat rubber nog steeds volkomen afhankelijk is van de algemeene conjunctuur en dat de mogelijkheden nauw samenhangen met het verbruik. Een verbruik, dat voor 1937 op ongeveer 1.082.000 ton wordt geraamd, doch waarvoor de schattingen voor 1938 thans om de 900.000 ton liggen.

Men kan niet het rubbercomité een verwijt maken van dit besluit, omdat niet dit, doch de productie-capaciteit aan dezen toestand schuld heeft. Het streven naar ordening, dat zich ook in de laatste jaren in het bedrijfsleven heeft gedrongen, een ongemotiveerd optimisme en een, naar onze meening, verkeerd gezien eigen belang hebben geleid tot het tot stand komen van een internationale regeling, die ten doel heeft de productie en het verbruik aan te passen en een redelijken prijs te handhaven. Het ordenen kan echter alleen met succes geschieden, indien men de beide te ordenen factoren, i.c. productie en verbruik, in de hand heeft; thans komt het er alleen maar op neer, dat de productie, zoo lang mogelijk aan het verbruik wordt aangepast; dit is slechts mogelijk zoo lang de productie-capaciteit te groot is, want overschrijdt de consumptie haar, dan zal men toch eenige jaren moeten wachten voor de verdere aanpassing, nl. tot de nieuwe aanplantingen tapbaar zijn; wanneer zal dit echter het geval zijn?

Een redelijken prijs handhaven kan alleen hij, die de prijszetting beheerscht en dat doet het comité daarom niet, omdat het niet aan de prijszetting deelneemt en zijn maatregelen slechts repressief zijn. Bovendien oefent de algemeene conjunctuur een grooteren invloed op het prijsverloop dan de bijzondere rubberconjunctuur, hoewel de laatste de eerste bij een zoo conjunctuurgevoelig artikel uiteraard zal versterken.

Professor J. van Gelderen heeft indertijd het voorbeeld van de kraan, waardoor het comité de productie reguleert, gebruikt. Doch dit voorbeeld gaat alleen maar op, indien die consument dadelijk uit de kraan drinkt en niet, indien hij als behoorlijk mensch een glas gebruikt, m.a.w. indien hij — wat overigens noodzakelijk is — voorraden vormt en bovendien indien wat thans uit de kraan loopt eerst in de toekomst kan worden geconsumeerd.

1937 heeft zulks bewezen door een toeneming van de voorraden met eenige tientallen duizenden tons en men kan nu niet zeggen, dat het comité de zaak fout heeft behandeld, doch moet vaststellen, dat het al evenmin als iemand anders nauwkeurig vooruit kan zien, ondanks het advies van belangrijke verbruikers.

En daarbij komt, dat het rekening moet houden met wat op de markt wordt verwacht en daarmede rekening houdende, toch nog voor het feit kan komen te staan, dat de werking juist averechtsch is, indien de stemming dier markt inmiddels is gewijzigd. Deze verandering behoeft slechts buitengewoon subtiel te zijn om een geheel andere uitwerking te hebben.

Het besluit van 30 November van het comité om voor Jan./Maart 1938 met 30 pCt. te beperken werd toenmaals algemeen drastisch genoemd, wat door ons betwijfeld is geworden, omdat wij een belangrijke in-

krimping van het verbruik vreesden. Thans komt de algemeene opinie meer en meer tot onze conclusie, dat de mogelijke uitvoer in het eerste kwartaal het verbruik zal overtreffen.

De thans vastgestelde verscherping komt overeen met de verstaande verwachting der markt en tóch is, behoudens op den eersten dag, geen verbetering van den prijs ingetreden. Alleen indien het verbruik op het peil van het laatste kwartaal van 1937 blijft gehandhaafd, zou deze verscherping der restrictie een toenemen van de voorraden voorkomen.

Bedacht moet voorts worden, dat het bestaan van het comité onder de tegenwoordige omstandigheden eerder prijsdrukkend werkt, omdat elke aanpassing eerst achteraf komt; het comité echter beschouwt den prijs op een hooger niveau eerst als redelijk, zonder dat het dit hoogere peil zonder de hulp van de markt of eveneens achteraf door een te drastische beperking — welke dan eerst als te drastisch moet worden bezwezen — kan bereiken.

*Cijfers.*

Op grond van het gemiddelde uitvoerpercentage van 65 voor het eerste halfjaar 1938 mag worden uitgevoerd:

door de restrictielanden, behalve Siam en Indo-	
China	421.000 ton
waarbij geraamde uitvoer van Siam en Fransch	
Indo-China	38.000 „
en van de outsiders	13.000 „
totaal zonder carry-over	472.000 ton
tegen in het eerste halfjaar 1937	532.415 ton

Over deze 6 maanden van 1938 zou dus het gebruik gemiddeld ongeveer 80.000 ton moeten bedragen om evenwicht te houden; in het eerste halfjaar 1937 bedroeg het verbruik buiten de productielanden 587.476, in hetzelfde tijdvak van 1936 504.994 ton.

*Ondernemingsrubber Ned.-Indië.*

Voor deze categorie producenten zal de restrictie in feite scherper zijn dan 35 pCt., omdat de gezamenlijke standaardproducties der ondernemingen ook in dit jaar het uitvoerquotum zullen overtreffen. Vorig jaar was de regionale restrictie ruim 6 pCt. hooger, zoodat bij een gelijk verschil de beperking boven de 40 zou komen.

Voor de ondernemingen, die reeds een groot deel harer winst door de prijsdaling verloren zagen gaan, beteekent dit tegenover 1937 met bijna 23 pCt. beperking een belangrijke derving van voortbrenging (nl. van ongeveer 20 à 25 pCt.), dus van een voordeelige marge tusschen opbrengst en kosten. Daarnaast echter zal een inkrimping der productie bovendien den kostprijs der toegelaten voortbrenging belangrijk doen stijgen, waardoor dus een nog bestaande marge aanzienlijk gereduceerd wordt.

Naast het verlies door den gedaalden prijs krijgen wij dus een vermindering van de winst tengevolge van de gederfde voortbrenging en als gevolg van de gestegen kostprijzen. Voegen wij daarbij het bijzondere uitvoerrecht van 2.9 cts. en het komende defensie-uitvoerrecht van 1 pCt. der waarde, dan moet geconstateerd worden, dat deze alleen reeds het brutoprovenu met meer dan 10 pCt. doen dalen en dan zal het zeker niet te pessimistisch zijn er rekening mede te houden, dat voor tal van rubberondernemingen het stadium van redelijke rentabiliteit reeds weer voorbij is.

*Bevolkingsrubber Ned.-Indië.*

Voor de bevolkingstappers beteekent de gang van zaken in de rubber al evenzeer een groote teleurstelling; hun inkomen wordt en door de prijsdaling en door de kleinere toewijzingen belangrijk geringer en dit zal niet nalaten invloed op het welvaartsniveau te oefenen. Daarbij komt bovendien, dat vorig jaar groote arealen weer in tap zijn genomen, waarvan vermoedelijk het gevolg zal zijn, dat de rubber-pen-

sioentrekkers — zooals de niet-tappende bezitters van rubbertuinen worden genoemd. — met het grootste deel van den prijs gaan strijken, terwijl de tappende bevolking slechts de meest minimale bate voor de bezigheid van het tappen zal krijgen. Een feit, dat in wezen geheel in strijd is met de structuur van de bevolkingsrubber, doch niet kan worden voorkomen.

#### Toekomst.

Over de nabije toekomst te schrijven, is voor de rubber buitengewoon moeilijk. Alles hangt hier grootendeels van de algemeene conjunctuur, dus van externe oorzaken, af en ondanks de grootere activiteit van de bewapening zijn de vooruitzichten momenteel niet zoo fraai. De automobielpeductie, zoolwel in Amerika als in Engeland, toont een stagnatie en zelfs veeleer, zeker relatief, nog een teruggang; de bandenvoorraden in de Vereenigde Staten zijn aanzienlijk, terwijl de fabrieken thans een zeer voorzichtigte houding aannemen. De zware val der koersen op de effectenmarkt zal niet nalaten zijn invloed op het koopen van nieuwe en het gebruik van verkochte wagens — en dus op den verkoop en de slijtage der banden — te oefenen.

Of de raming van het comité voor het tweede kwartaal juist zal blijken te zijn, moet worden afgewacht; wel kan worden vastgesteld, dat een gemiddelde raming van het verbruik op 73.000 ton per maand slechts ongeveer 3.000 ton beneden het verbruik in het vierde kwartaal van het vorig jaar ligt.

De voorraden zijn groot; die buiten het restrictiegebied werden onlangs door Symington & Wilson per einde December op 513.575 ton geschat, wat bij een jaarverbruik van 900.000 ton dus op meer dan een half jaar consumptie neerkomt; daarbij komen dan nog de voorraden binnen het restrictiegebied, die vermoedelijk het totale voorraadcijfer nabij de 600.000 ton zullen brengen, een toestand, die weliswaar gunstiger is dan bij het begin der restrictie, doch toch bewijst, dat er in dit opzicht nog niet veel ingrijpend is veranderd.

Het is en blijft de moeilijkste taak van het comité de restrictie-percentages vast te stellen, omdat het hierbij niet alleen aandacht moet geven aan wat noodzakelijk is, doch ook aan den indruk, die een besluit op de markt maakt.

J. F. II.

### DE BETEKENIS VAN DE KAAS VOOR ONZE ZUIVELPOSITIE.

Hoewel de boter voor onze zuivelpositie nog steeds van overwegende beteekenis is, neemt toch ook de kaas een zeer belangrijke plaats in, welke door de ontwikkeling, die de zuivelpositie in de laatste jaren vertoont, van bijzondere beteekenis geworden is. In het volgende willen wij daarom enkele opmerkingen maken omtrent de beteekenis van de kaas vóór onze zuivelpositie. Vooraf zullen wij echter ter oriëntering enkele regels wijden aan de kaasbereiding op zichzelf.

#### Kaasbereiding.

In tegenstelling met de bereiding van boter, die thans practisch geheel — voor ongeveer 95 pCt. — fabriekmatig geschiedt, vindt de bereiding van kaas nog voor een groot deel op de boerderij plaats. Vooral voor de volvette kaas is dit het geval. Deze kaasbereiding op de boerderij geschiedt hoofdzakelijk in de provincies Zuid-Holland en Utrecht, in mindere mate in Noord-Holland en is in de overige provincies van ons land van relatief weinig beteekenis. In de laatste halve eeuw is de kaasbereiding op de fabriek sterk in omvang toegenomen, zoodat thans, uitgedrukt in kg kaas, circa 30 pCt. van onze kaasproductie op de boerderijen plaats vindt, terwijl ongeveer 70 pCt. fabriekmatig geschiedt. De boerenkaas is in hoofdzaak z.g. volvette kaas, terwijl de fabriekskaas hoofdzakelijk uit 40+ kaas bestaat,

waarnaast ook volvette en magere soorten in fabrieken worden geproduceerd.

Zooals men weet verschijnt de kaas thans in vele soorten op de markt, welke onderling van elkander verschillen in vetgehalte, gewicht, wijze van samenstelling en model. Zoo heeft men — om enkele soorten te noemen — Goudsche en Edammer-, Leidsche en Delftsche kaas, kaas in broodvorm, gemalen-, geraspte-, korstlooze- en smeltkaas, Limburgsche of Herve'sche kaas, enz. Belangrijk is de onderscheiding naar het vetgehalte, waarbij al naar het percentage melkvet, dat in de droge stof der kaas voorkomt, gesproken wordt van volvette-, 40+-, 30+-, 20+- en magere kaas.

Deze groote variatie in de verschillende kaasoornten maakt de kaaspositie weinig overzichtelijk. In tegenstelling met boter, is de kaas bij lange na niet een uniform product. Dit, gevoegd bij het speciale karakter, dat het artikel kaas op de markt inneemt, geeft denkelijk mede een verklaring voor het verschijnsel, dat aan de kaas niet die aandacht wordt geschonken welke bijv. t.a.v. boter tot uiting is gekomen.

Voor zoover wij weten is dan ook zelden een systematisch onderzoek ingesteld naar de kaaspositie in het algemeen en de vele factoren, waardoor deze wordt beïnvloed. Wij hebben hierbij niet het oog op verschillende verslagen van kaasconströlestations en dergelijke, doch denken hierbij vooral aan een onderzoek naar de economische beteekenis van de kaasbereiding voor ons land en de mogelijkheden, die hierbij aanwezig zijn.

Vooraf thans, nu men, mede als gevolg van de moeilijkheden, die zich in de crisisjaren op zuivelgebied hebben voorgedaan en nog voordoen, er gelukkig in sterke mate naar streeft onze zuivelpositie te verbeteren, is een helder inzicht in de bestaande verhoudingen ook t.a.v. de kaas zeer gewenscht, daar dit mede kan leiden tot het inslaan van die richting, die de beste waarborgen geeft om ook in de toekomst op de meest doeltreffende wijze het hoofd te kunnen bieden aan de moeilijkheden, die zich ook dan op zuivelgebied zullen voordoen.

Hoewel bij de kaasbereiding ook de z.g. vetvrije melk een belangrijke rol speelt, kan men zich toch althans een globalen indruk vormen omtrent de verhouding van de kaas tot andere zuivelproducten, als men weet, dat van de totale hoeveelheid melk, die tot zuivelproducten wordt verwerkt, in het jaar 1936 ongeveer 70 pCt. werd verwerkt tot boter, 23 pCt. tot kaas en 7 pCt. tot melkproducten, waarbij onder melkproducten wordt verstaan: condens en poeder. Terwijl bij boter het melkvet (botervet) het hoofdbestanddeel vormt, nemen bij de kaas ook de andere bestanddeelen der melk een belangrijke plaats in, zoodat de kaas van meer beteekenis is voor onze zuivelbereiding, dan door de genoemde cijfers wordt aangegeven.

#### Kaasproductie en afzet.

Het verloop van de kaasproductie is in sterke mate afhankelijk van de afzetmogelijkheden, die zich voor dit product voordoen. Men zou dit als een gemeenplaats kunnen beschouwen, ware het niet, dat dit voor de boterproductie geheel anders is, zooals men in de achter ons liggende jaren heeft kunnen constateeren, toen de boterproductie, zelfs in die jaren, waarin de afzet groote moeilijkheden met zich meebracht, voortdurend steeg.

Men kan zeggen, dat terwijl voor de zuivelproducten de productie van kaas zoolwel als van melkproducten sterk afhankelijk van de afzetmogelijkheden, de boterproductie hoofdzakelijk afhankelijk is van de hoeveelheid melk, die na de bereiding van kaas en melkproducten overig is. Dit geldt vooral van de productie van fabriekskaas, waarbij de producenten desgewenscht verschuivingen kunnen toepassen in de productie van boter, kaas en melkproducten, hetgeen

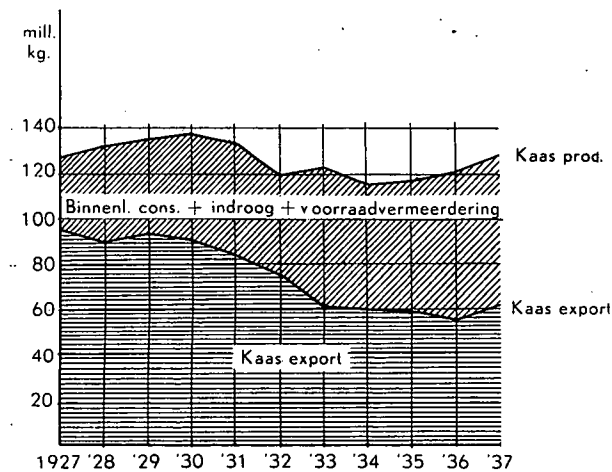
voor de boeren-kaasproducenten niet of in veel mindere mate het geval is.

In verband hiermede is de reeds sterk overwegende plaats, die de boterproductie in de zuivelbereiding innam, na 1930 nog voortdurend vergroot, in tegenstelling met de kaasproductie, die van 1930 tot en met 1934 vrij belangrijk is ingekrompen. Deze inkrimping, welke aanvankelijk vrijwillig geschiedde, werd in de jaren 1933 en 1934 gestimuleerd door de maatregelen, tot beperking van de kaasproductie. Deze maatregelen bestonden vooral in het bevorderen van de teruglevering van ondermelk van zuivelfabrieken naar melkleverende veehouders, die deze ondermelk als veevoeder benutten.

Het verloop van kaasproductie en -afzet is weergegeven in onderstaande tabel, waarvoor de gegevens ontleend zijn aan publicaties van de Directie van den Landbouw en aan het driemaandelijksch verslag aan de Staten-Generaal, omtrent de Landbouwcrisismaatregelen, hun werking en uitvoering. Alle gegevens zijn vermeld in tonnen netto. In de hierbij afgedrukte grafiek komt de beteekenis van het verloop dezer cijfers nog duidelijker tot uiting.

Jaar	Kaasproductie	Export	Verschil
1927	125.949	94.893	31.056
1928	132.157	89.778	42.379
1929	134.805	93.420	41.385
1930	136.937	91.431	45.506
1931	132.830	84.230	48.600
1932	119.487	75.210	44.277
1933	121.739	62.314	59.425
1934	116.381	59.656	56.725
1935	117.250	59.526	57.724
1936	121.323	55.419	65.904
1937 <sup>1)</sup>	129.000	63.000	66.000

<sup>1)</sup> De cijfers voor 1937 zijn, althans gedeeltelijk, geschat.



Beschouwt men alleen deze jaren, dan ziet men, dat de kaasproductie — vooral van 1931 op 1932 — een zeer sterke daling heeft ondergaan. Na 1934 is echter weer een stijging ingetreden, die zich in 1936 en vooral ook in het afgelopen jaar in sterkere mate heeft voortgezet, hoewel de productie ook in 1937 nog belangrijk bleef beneden de maximale productie in het jaar 1930.

Dit verloop van de kaasproductie is in hoofdzaak een weerspiegeling van het verloop van den kaasexport. De daling van den export was echter belangrijk grooter dan die van de productie, en zette zich bovendien langer voort. Dit verschijnsel, dat de productie zich slechts moeilijk en traag aanpast aan den afzet, is vrijwel algemeen voor agrarische producten en is een gevolg van het karakter van het boerenbedrijf, dat slechts noode en dan nog alleen voor vervangbare producten tot productiebeperking overgaat.

De daling van den kaasexport sinds de jaren van hoogconjunctuur was, evenals bij boter, in hoofdzaak het gevolg van de invoerbeperkingen, welke door Duitsland werden toegepast. Dit land nam in de jaren 1924 tot en met 1929 zeer belangrijke hoeveelheden kaas af, zoodat bijv. in 1927 ongeveer 47 pCt.

van onzen totalen kaasuitvoer een afzetgebied vond in Duitsland, welk percentage in 1936 tot 24 daalde. Daar ook de totaal door ons land uitgevoerde hoeveelheden kaas een belangrijke daling onderging, was de absolute vermindering van onzen kaasexport naar dit land nog veel grooter. Zoo bedroeg de uitvoer naar Duitsland in 1936 nog geen derde gedeelte van den gemiddelden uitvoer in de topjaren 1925/1929. In verband met de gunstige wijzigingen in den stand der clearing trad in 1937 wederom eenige verbetering in, waartoe ook de aankopen van Sir Henry Deterding in den aanvang van 1937 hebben bijgedragen.

Ook de veel kleinere export naar Frankrijk daalde sinds het tijdvak 1925/29 tot minder dan één derde, terwijl daarentegen de uitvoer naar België en Engeland zich nog enigszins kon uitbreiden.

Als gevolg van deze verschuivingen is momenteel België het belangrijkste uitvoerland voor Nederlandse kaas, terwijl Duitsland thans de tweede plaats inneemt.

#### Binnenlandsche consumptie van kaas.

Evenals bij de boter leidde de gewijzigde verhouding tusschen kaasproductie en -export tot een groot overschot, dat aangewezen was op normalen afzet in het binnenland. Dit in tegenstelling met hetgeen bij boter het geval was, waar men het overschot kon spuien, aanvankelijk door verplichte bijmenging in margarine en nadien door de sterke toeneming van den uitvoer naar Engeland. Dat dit overschot van beteekenis was, blijkt wel hieruit, dat het verschil tusschen geproduceerde en uitgevoerde hoeveelheden kaas sinds 1927 verdubbelde tengevolge van de daling van den export.

Juist de omstandigheid dat een geforceerde uitvoer van kaas, indien a priori mogelijk, voor dit product tot veel grootere moeilijkheden aanleiding zou geven dan dit voor boter het geval was, is één der redenen geweest, waarom men, in tegenstelling met hetgeen bij boter geschiedde, in het algemeen geen differentiatie aanbracht tusschen de kaasprijzen in het buitenland en de binnenlandsche marktprijzen.

Immers ware men, evenals bij boter geschiedde, overgegaan tot een belangrijke verhooging der binnenlandsche kaasprijzen, dan zou daardoor plaatsing van het overschot op de binnenlandsche markt zijn belet, terwijl uitvoer van dit overschot naar het buitenland niet mogelijk zou zijn, zonder het in de weegschaal stellen van de positie, die onze kaas op de buitenlandsche markt inneemt, indien deze uitvoer „überhaupt" mogelijk ware.

Te gereeder kon men de kaasprijzen in ons land aan hun lot overlaten, aangezien de kaasprijzen in het buitenland in het algemeen niet die groote inzinking vertoonden, die zich voor de boterprijzen voordeed. Bovendien kan men aannemen, dat de prijs, dien de Nederlandsche kaas in het buitenland opbrengt, veel sterker afhankelijk is van de aanvoeren uit ons land, dan dit met boter, waarbij ons land een meer ondergeschikte plaats op de wereldmarkt inneemt, het geval is.

Het gevolg van dit voor kaas gevolgde systeem van in het algemeen gelijke prijzen voor kaas, bestemd voor binnenlandsche consumptie en geëxporteerde kaas, is geweest, dat terwijl de verhouding tusschen boter- en kaasprijzen op de buitenlandsche markt voor de kaas gunstiger werd, zich in het binnenland juist het tegenovergestelde voordeed, zoodat de kaas thans, in vergelijking met het tijdvak aan de crisisjaren voorafgaand, in ons land relatief goedkoper is dan de boter.

De hierdoor veroorzaakte lage kaasprijzen in het binnenland hebben hun uitwerking niet gemist. Mede hierdoor kon het kaasoverschot — althans voor het overgrote gedeelte — worden opgenomen door een grootere binnenlandsche consumptie, die dan ook een zeer belangrijke stijging heeft ondergaan. Mogelijk zijn ook de voorraden in dit tijdvak toegenomen, hoe-

wel ons de gegevens ontbreken, om dit te kunnen na-gaan.

Ook alweer in tegenstelling met hetgeen zich bij boter voordeed, is daardoor voor de kaas een zeer groote verschuiving ontstaan van den export naar de binnenlandsche consumptie, zoodat thans ongeveer de helft van de productie in ons land wordt geconsumeerd, tegen ongeveer een derde gedeelte een aantal jaren geleden.

#### Export en binnenlandsche consumptie van kaas.

Thans is de toestand derhalve zoo, dat bij export de kaas relatief meer opbrengt dan de boter, terwijl voor de binnenlandsche consumptie in het algemeen genomen het tegengestelde het geval is. Vandaar dat elke mögelyke verschuiving van den export van boter naar die van kaas, zonder al te groote prijsconcessies een gunstigen invloed zal kunnen uitoefenen op onze zuivelpositie.

In de eerste plaats, omdat een zoodanige verschuiving de directe financieele opbrengst ten goede zal komen. In de tweede plaats, doordat een zoodanige verschuiving den boterexport zou kunnen ontlasten, hetgeen tot een verbetering van onze boterpositie kan bijdragen. In de derde plaats, omdat onze kaas, door zijn speciale eigenschappen, niet die concurrentie-moeilijkheden heeft t.a.v. buitenlandsche kaas-soorten, zooals dit met onze boter t.a.v. de boter uit andere uitvoerlanden het geval is.

Het is in verband hiermede dan ook toe te juchen dat men in den laatsten tijd weer extra moeite in het werk stelt, de kwaliteit van onze zuivelproducten zoo hoog mögelyk op te voeren. Hierbij heeft men vooral te kampen met de moeilijkheid, een goede combinatie te vinden tusschen middelen, die eenerzijds de kwaliteit onzer zuivelproducten kunnen opvoeren en anderzijds een rationeele bedrijfsvoering mögelyk maken.

Hierbij is zeker ook de kwaliteit van onze kaas-soorten van groot belang. Hoewel thans nog niet te zien is, in welke richting onze zuivelbereiding zich verder definitief zal ontwikkelen, is het toch niet heelemaal ondenkbaar, dat de export van kaas voor onze zuivelpositie op den duur belangrijker wordt dan die van boter. Hierbij hangt het ook vooral van de kwaliteit van onze kaas-soorten af, welke plaats dit product op den duur op de buitenlandsche markt zal kunnen innemen.

J. BUTER.

#### DE MOTORRIJTUIGEN-STATISTIEK 1937.

Wederom vertoont de nieuwe uitgave van de motorrijtuigen-statistiek, welke ditmaal de gegevens omtrent het auto-park op 1 Aug. 1937 publiceert, eenige veranderingen, welke verbeteringen kunnen worden genoemd. Men heeft de verdeling van het auto-materieel in vier klassen, door splitsing van de motorrijtuigen op 2 of 3 wielen in een groep motorrijwielen en motorrijtuigen op 3 wielen, vervangen door een in vijf groepen; men heeft de auto's met dieselmotor afzonderlijk vermeld en men heeft een dieper inzicht in den leeftijd der auto's mögelyk gemaakt door in drie gemeenten de verschillen tusschen jaar van telling en jaar van fabricage ook van 6 tot 10 jaar afzonderlijk aan te geven.

De cijfers der statistiek kunnen naar de hoofdgroepen als volgt worden samengevat:

Soort	1935	1936	1937
Motorrijwielen .....	41 954	44.348	48.974
Motorrijtuigen op 3 wielen .....	3.391	5.032	5.110
Personenauto's op meer dan 3 wielen .....	88.293	89.077	90.839
Autobussen .....	3.794	3.794	3.841
Vrachtmotorrijt. op meer dan 3 wielen .....	47.160	47.810	49.156
Totaal..	184.592	190.061	197.920

Verdeelt men de motorrijtuigen naar soorten per 1000 inwoners, dan komt men tot de volgende opstelling:

Soort	1935	1936	1937
Motorrijwielen .....	5.00	5.24	5.72
Motorrijtuigen op 3 wielen .....	0.41	0.50	0.60
Personenauto's op meer dan 3 wielen .....	10.52	10.51	10.62
Autobussen .....	0.45	0.45	0.45
Vrachtmotorrijt. op meer dan 3 wielen .....	5.62	5.64	5.74
Totaal..	22.00	22.43	23.13

Alvorens over te gaan tot een nadere beschouwing van deze cijfers is het goed zich af te vragen welke waarde de statistiek der motorrijtuigen voor onze kennis van het Nederlandsche verkeerswezen bezit. Tengevolge van het gebrek aan statistische gegevens betreffende het motorwegverkeer is men licht geneigd de beteekenis van de cijfers, waover men de beschikking heeft, te overschatten. Om die reden zij er met nadruk op gewezen, dat deze statistiek slechts licht verspreidt over de samenstelling van het *technisch* apparaat van het motorwegverkeer; de werkzaamheid, nog nader de economische werkzaamheid van dit apparaat, laat zij in het duister. Voor een nog zoo oppervlakkige kennis van de structuur en de positie van het motorwegverkeer in het Nederlandsche verkeerswezen moet men bij de motorrijtuigen-statistiek beschikken over andere gegevens: verrichte prestaties, verhouding tusschen nuttigen en dooden last, omloop van het materieel, samenstelling van het goederenvervoer, aantal reizigers- en tonkm, opbrengst der verschillende vervoersklassen enz., benevens over dergelijke gegevens van andere vervoersmiddelen.

Zoo lang echter deze gegevens ontbreken, moet men een betrouwbaar inzicht in de positie van het motorwegverkeer ontberen en kan men uit de statistiek der motorrijtuigen slechts vermoedens afleiden. Bij die afleiding moet men echter nog zeer voorzichtig te werk gaan. Een toeneming van het aantal auto's doet bijv. licht besluiten tot een wijziging ten voordeele van de positie van het motorwegverkeer op de binnenlandsche vervoersmarkt. Doch bij de waardebe-paling van deze vervoerswijze moet men — evenals bij die van het geld — ter dege rekening houden met haar omloopsnelheid. Het is immers zeer wel mögelyk, dat niettegenstaande een uitbreiding van het aantal auto's hun verrichte diensten geringer zijn geworden. En omtrent de economische functie en verdienste der verkeersprestaties laat een verandering van een dergelyk cijfer zich in het geheel niet uit<sup>1)</sup>.

Uit bovenstaande opmerkingen volgt, dat de statistiek slechts beschouwingen toelaat betreffende den omvang van het apparaat, waarbij natuurlyk de omstandigheid, dat het potentieel vervoersdiensten op de vervoersmarkt aanbiedt, tot vermoedens omtrent de verhoudingen op die markt kan leiden.

Overgaande tot een nadere beschouwing der statistiek-cijfers, blijkt dat in 1937 t.o.v. 1936 een toeneming over de gansche linie heeft plaats gevonden, welke — hoewel van gering karakter — aanmerkellyk grooter was dan het vorig jaar. Toch stelt het verloop teleur, wanneer men bedenkt, dat het economisch leven in de periode, welke de statistiek bestrijkt, een aanmerkellyke opleving heeft vertoond. Men mocht van die grootere bedrijvigheid een sterkere vermeerdering van het aantal auto's verwachten dan de statistiek thans aanwijst.

Leert men niet, dat de vervoersbedrijven uiterst conjunctuur-gevoelige bedrijven zijn? De laatste opleving schijnt dit geleerde te weerspreken. De binnenvaart adresseert aan den Minister van Waterstaat, dat haar bedrijf nader aan den rand van den afgrond staat dan ooit; de bedrijfsuitkomsten van de Nederlandsche Spoorwegen vertoonen niet die stijging,

<sup>1)</sup> Ook de inleiding van de statistiek leidt uit stijgingen van het aantal een toenemend gebruik af. Dit is, hoewel mögelyk, niet zeker. En men hoede zich er voor hierbij aan een economisch gerechtvaardigd gebruik te denken.

welke men in het begin van het vorig jaar verwacht mocht en het autopark is niet noemenswaard in omvang gestegen. Moet men ter verklaring aannemen, dat de opleving zich voornamelijk heeft voorgedaan in die bedrijven welke door het zee-verkeer worden bediend? Of blijven zich veranderingen in de structuur van het binnenlandsch vervoer voltrekken, welker kwantitatieve en kwalitatieve beteekenis ons ontgaat?

Te meer stelt de geringe actie van de economische opleving op de indice van het aantal motorrijtuigen teleur, wanneer men tot de slotsom komt, dat de grootere bedrijvigheid het peil van de drie voornaamste groepen auto's (personenauto's, autobussen en vrachtmotorrijtuigen) niet vermocht te brengen op het hooge niveau van 1934. Zooals men weet, is de wegenbelasting op 1 Jan. 1935 vervangen door de — veel zwaardere — motorrijtuigenbelasting. De reactie bleek uit de statistiek van 1 Aug. 1935: het wagenpark was aanmerkelijk ingekrompen. Deze inschrompeling is thans voor de drie belangrijkste groepen auto's nog niet ongedaan gemaakt.

Bezieet men de groep *personenauto's* op meer dan drie wielen, dan blijkt, dat hun aantal van 1934 op 1935 daalde van 90.808 op 88.293. Hun aantal in 1937 (90.839) is ongeveer gelijk aan dat van 1934, maar relatief, ten opzichte van de grootte van de bevolking, is een aanmerkelijke achterstand ontstaan. Per 1000 inwoners kwamen in 1934 10.87 personenauto's voor; in 1937 bedroeg dit 10.62. Wordt het ontwikkelings tempo niet versneld, dan zal eerst in 1939 het peil van 1934 zijn bereikt. In hoeverre de verlaging van dit peil toegeschreven moet worden aan de verhooging der belasting dan wel aan een vermindering van het vervoer is niet uit te maken.

Merkwaardig is, dat het accres van 1936 op 1937 bijna uitsluitend is toe te schrijven aan de toeneming van het aantal lichte wagens (in 1936: 9.640; in 1937: 12.191). In dit feit moet men wellicht een der oorzaken van de geringe toeneming van de motorrijtuigenbelasting zoeken: men wentelt den verhoogden belastingdruk af door wagens van lichter gewicht aan te schaffen.

Ook het aantal *autobussen* bleef, hoewel het absoluut steeg (1934: 3814; 1937: 3841, waarvan 753 met dieselmotor), relatief beneden het peil van 1934 (per duizend inwoners 0.46 resp. 0.45); wel vond geleidelijk een verschuiving naar zwaardere typen plaats, hetgeen gepaard ging met een toeneming van het aantal zitplaatsen: 1934: 90.000; 1935: 92.000; 1936: 93.500; 1937: 96.700<sup>1)</sup>.

Eveneens nam het aantal *vrachtmotorrijtuigen* op meer dan drie wielen in 1937 absoluut toe, maar ook hier doet zich het verschijnsel voor, dat de opleving sinds 1936 nog steeds niet den achteruitgang van 1 Aug. 1934 op 1 Aug. 1935 heeft teniet gedaan. Op 1 Augustus 1934 bedroeg het aantal 49.951; in 1937 49.156 (waarvan 1.136 met dieselmotor); in 1934 kwamen per 1000 inwoners 6.02 vrachtauto's voor; in 1937 5.74 vrachtauto's. Blijft de snelheid van ontwikkeling gelijk aan die van 1936 op 1937, dan zal eerst in 1940 het peil van 1934 behaald zijn.

Beschouwt men niet het *geheele* park motorrijtuigen op meer dan 3 wielen, maar alleen de auto's, welke

voor het verkeerswezen van wezenlijk belang zijn, omdat zij voor velerlei doeleinden kunnen worden gebruikt<sup>2)</sup>, dan komt men tot een nog ongunstiger slotsom. Het aantal open en gesloten vrachtauto's bedroeg:

in 1933	.....	42.716	of per 1000 inwoners	5.22
„ 1934	.....	43.056	„ „ „	5.19
„ 1935	.....	39.927	„ „ „	4.76
„ 1936	.....	40.145	„ „ „	4.74
„ 1937	.....	40.751	„ „ „	4.76

Deze cijfers leiden tot de conclusie, dat de ontwikkeling van het aantal vrachtauto's wel zeer geleidelijk geschiedt en dat bij gelijke ontwikkelingsnelheid — ceteris paribus — het nog jaren zal duren, voordat dit vervoermiddel relatief op het peil zal komen, waarop het eens gestaan heeft. Ook hier kan de vermindering van het vervoer een rol spelen; van welke waarde die rol is, kan echter niet worden aangegeven.

Het verschijnsel van verschuiving naar zwaardere typen uit vroeger jaren deed zich ook in de periode 1936—'37 voor; de klassen beneden 2000 kg vertoonden een afnemende, die van 2000 kg en hoger een toeneming. De ontwikkelingstendens gaat bij deze groep dus in een richting, tegengesteld aan die van de personenauto's, hoewel voor beiden de belasting op 1 Januari 1935 verhoogd is. Een verklaring voor deze tegenstrijdigheid is wellicht, dat de lichte wagen meestal evengoed voldoet als de zware wagen, terwijl bij den vrachtauto het verschil in belasting meer dan goed wordt gemaakt door de vermeerdering in vervoercapaciteit en relatieve daling van verschillende bedrijfskosten<sup>3)</sup>.

Overziet men het geheel, dan komt men tot de slotsom, dat de ontwikkeling van het autopark in 1937 geringer is geweest dan men op grond van de opleving had mogen verwachten. Bij de belangrijkste groepen ligt het peil nog steeds veel lager dan in 1934, vóór de verzwaring der motorrijtuigenbelasting. Weliswaar zijn er ook cijfers, welke een verjonging van de personenauto's in het afgelopen belastingjaar aangeven, maar voor de vrachtauto's is dit niet het geval.

In dit verband komt de vraag op of aan deze vertraagde ontwikkeling niet schuldige is een overbelasting door de Overheid; er zijn stemmen, die zulks — schijnbaar niet zonder grond — beweren en het behoeft geen betoog, dat het onderzoek van een daartoe ingestelde commissie verhelderend zal kunnen werken. Wij formuleeren deze vraag aldus omdat zij ons een beter antwoord waarborgt dan de vergelijking van de cijfers van het aantal auto's in verschillende landen, waarmede men zoekt te bewijzen, althans te suggereren, dat ons land op dit stuk achterlijk is. Een dergelijke vergelijking is o.i. nietszeggend, omdat men zich in zijn beschouwing beperkt tot een deel van een geheel en nog wel tot een deel van verschillende geheelen. De verkeersvoorziening van een land is immers gebaseerd op verschillende economische facta, welke de grootste verscheidenheid kunnen vertoonden (o.a. grootte en dichtheid van bevolking; inkomensverdeling, aard der productie), terwijl ook geografische omstandigheden een belangrijk woord medespreken. Daarbij komt nog, dat de positie van een (nieuw) verkeersmiddel wordt beïnvloed door de andere (oudere) middelen van vervoer.

Wenscht men te weten of een verkeersmiddel de

<sup>1)</sup> Opvallend is de toeneming van het aantal tractoren voor landbouwgebruik, waarvoor wegenbelasting wordt betaald: 1934: 958; 1935: 1.183; 1936: 1.509 en 1937: 1.911.

<sup>2)</sup> Bij de beschouwing van die groep zij nog aangeteekend, dat het aantal aanhangwagens van 7.154 in 1936 steeg tot 8.310 in 1937. Deze toeneming vond geheel plaats in de categorie der niet in de statistiek genoemde modellen (1936: 2.826; 1937: 3.878). Vermoedelijk zijn dit aanhangwagens, in gebruik achter landbouwtractoren. Dit zou ongeveer corresponderen met de toeneming van het aantal aanhangwagens op metalen banden (1936: 2.392; 1937: 3.151).

<sup>1)</sup> Welk een belangrijke plaats het autobusbedrijf in het reizigersvervoer inneemt, wordt duidelijk, indien men naast het aantal autobuszitplaatsen op 1 Augustus 1937 (96.700, of 25 per autobus), stelt het aantal zitplaatsen, dat de Nederlandsche Spoorwegen op 1 Januari 1937 het publiek konden aanbieden. Dit bedroeg 156.900 in p.m. 2500 rijtuigen of gemiddeld 62 per rijtuig. Een ander, niet minder belangrijk gegeven is onlangs gepubliceerd. Het aantal km autobustraject in Nederland bedroeg op 1 Juli jl. 20.056 km; het aantal km voor reizigersvervoer geopenen spoorweg 3.364 km. Het is te betreuren, dat men niet over de aantallen autobusreizigers en autobusreizigerskm beschikt. Het gemis van dit noodzakelijke gegeven maakt voorloopig een meer dan oppervlakkig inzicht in de structuur en de waarde van het autobusverkeer onmogelijk.



plaats inneemt in het geheel, die het toekomst, dan moet men zich daarom afvragen welke de optimale combinatie der verkeersmiddelen is en die combinatie confronteeren met de bestaande werkelijkheid. Een-vorming de vraag aldus te formuleeren: werkt de Overheid door overbelasting een samenstelling van het verkeersapparaat tegen, welke men bij een vrije vorming op grond van economisch juiste prijzen mocht verwachten. Zoolang een dergelijke overbelasting niet aangetoond is, moet men de oorzaken van de verschillen in de aantallen der auto's in verschillende landen tot andere gronden terugbrengen.

J. P. B. TISSOT VAN PATOT.

### BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DE ECONOMISCHE TOESTAND VAN FRANKRIJK EN HET TWEDE KABINET CHAUTEMPS.

Dr. H. Weichmann te Parijs schrijft ons:

Het nieuwe kabinet Chautemps heeft weliswaar van zijn voorganger, het oude kabinet Chautemps, de economische en monetaire programmapunten overgenomen, doch vond zich tegelijkertijd tegenover een economische en muntsituatie gesteld, welke nieuwe heviger verschijnselen van spanning vertoont.

De valuta, die in de laatste maanden van 1937 een groote mate van stabiliteit had vertoond, is weder onder sterke druk gekomen. Het nieuwe woeper op het door de circulatiebank verleende crediet bij den ultimo van het jaar vormt de eerste schakel van de keten der gebeurtenissen, welke de huidige ongerustheid omtrent den Franc hebben veroorzaakt. De gelijktijdig uitgebroken sociale conflicten, tezamen met de vrees voor nieuwe krachtige prijsstijgingen, de onbevredigende zaken met Kerstmis en tenslotte het uitbreken van de politieke crisis moesten de stabiliteit van den Franc opnieuw in gevaar brengen. De Franc daalde in verhouding tot het Engelsche Pond van rond 148 eerst in een langzamer, later in een sneller tempo tot 154 en het is nog niet te overzien, op welk punt hij zal belanden.

#### *De positie van de schatkist.*

De schatkist bleek aan het einde van het jaar, na de opmerkelijke prestaties in de voorafgaande maanden, t.w. de terugbetaling van het crediet van £ 40 miljoen en de dekking van alle aan haar gestelde eischen uit de loopende middelen, toch niet opgewassen tegen de eischen van den ultimo. Het teruggrijpen op het haar door de circulatiebank verleende crediet, ten bedrage van Frs. 5 milliard, overtrof alle verwachtingen. De Minister van Financiën verzekerde weliswaar, dat de staatskas nog over middelen, ten bedrage van Frs. 8 milliard, beschikte, doch deze 8 milliard bevatten echter tevens het nog restteerende crediet bij de Bank van Frankrijk van Frs. 5 milliard, terwijl bovendien in verband met het seizoen, te beginnen met Januari, met een daling van de belastinginkomsten rekening moet worden gehouden. Het vooruitzicht op een aanmerkelijk grooter beroep op de kapitaalmarkt dan de aan het einde van het jaar aangenomen begroting was voorzien werd dus steeds meer waarschijnlijk.

Hierop was bij de begrotingsdebatten door den afgevaardigde Paul Reynaud en inzonderheid ook door den oud-premier Reynaud de nadruk ook reeds gelegd, toen beiden een behoefte van den Staat niet slechts van 20 milliard, doch van 30—40 milliard voorspelden.

Dit feit zou echter nog niet voldoende zijn geweest, om reeds in de eerste dagen van het nieuwe jaar een nieuwe valuta van de valuta teweeg te brengen. De valuta zou ongetwijfeld, in afwachting van de ontwikkeling der belastingen gedurende de eerste maanden van 1938, nog stand hebben gehouden, wanneer het uitbreken van de sociale conflicten het vraagstuk van de prijzen en het vraagstuk van de

productievermeerdering niet weder op den voorgrond hadden gedrongen.

#### *Het prijsverloop.*

Op het gebied van de prijsvorming is, na de maanden van daling, sedert December weder een nieuwe stijging ingetreden, zooals uit de volgende tabel blijkt.

	Groothandelsprijzen.			
	Sept.	Nov.	Dec.	22/1/1938
Algemeene index.....	618	590	601	611
Binnenlandsche producten	631	637	650	653
Ingevoerde artikelen....	595	506	515	—
Levensmiddelen.....	615	591	615	622
Industrie.....	622	590	591	601

De oorzaken zijn de volgende:

1. De daling van de prijzen der grondstoffen gedurende den herfst heeft weder plaats gemaakt voor een zeker prijsherstel, hetgeen in het stijgende indexcijfer voor in Frankrijk ingevoerde goederen tot uitdrukking komt.

2. De eischen voor loonsverhoging ter aanpassing aan de gestegen kosten van levensonderhoud begonnen niet, zooals aanvankelijk verwacht was, in de maanden October en November, toen zij als gevolg van de dalende tendens der prijzen gemakkelijker hadden kunnen worden verwerkt, doch zetten massaal in tegen het einde van December en begin Januari, waardoor het gevaar van heftige prijsopdrivingen weder versterkt werd.

3. De sedert 1 Januari 1938 ingevoerde verhogingen der spoorwegtarieven moeten met het oog de voor het volle pond op de prijzen worden afgewenteld.

De prijsopdriving der laatste weken zou derhalve ook nog verder kunnen aanhouden en het hangt vooral van de opvoering der productie af, waar de stijging tot staan gebracht zal kunnen worden.

#### *Het passief van den buitenlandschen handel.*

De balans van den buitenlandschen handel van Frankrijk in 1937 bevestigt de klachten van de Fransche exportindustrie, welke steeds weder de aandacht vestigde op het snelle verlies van de voordeelen van devaluatie door de ontwikkeling der prijzen in het binnenland. De uitvoer naar het gewicht is slechts van 28.957.000 ton in 1936 tot 30.368.000 ton in 1937 gestegen, naar de waarde echter van Frs. 15.492 tot 23.935 mill. De invoer daarentegen toont een sterke toeneming en wel van Frs. 47.960.000 tot 57.388.000 ton en naar de waarde van Frs. 25.414 mill. tot 42.316 mill. Deze toeneming is echter slechts ten deele toe te schrijven aan groteren invoer van grondstoffen, dus aan een opleving van de industrieele bedrijvigheid. Voor een groot deel ook is deze stijging gevolg van een gestegen invoer van eindproducten, die zich heeft weerspiegeld in een snelle stijging van het binnenlandsche prijsniveau. De wereldtentoonstelling en de devaluatie vormden derhalve slechts een zeer ontoereikende prikkel voor den buitenlandschen handel.

Het onbevredigend verloop van de handelsbalans wordt ontevredigend een loep tot kort, dat handelsmeer ver verwijderd is van het recordbedrag van het jaar 1920, toen het Frs. 20 milliard bedroeg. In het afgelopen jaar 1937 bedraagt het deficit Frs. 18.380 mill. tegen 9.922 het jaar tevoren en Frs. 5.478 resp. 5.239 mill. in de jaren 1935 en 1934. Het deficit is dus in den loop van drie jaren verdrievoudigd en in vergelijking met het voorafgaande jaar verdubbeld. Men mag stellig hierbij niet vergeten, dat de betalingsbalans zich in het afgelopen jaar veel gunstiger ontwikkelde dan in de voorafgaande jaren, dank zij de wereldtentoonstelling en het toegenomen toeristenverkeer, waardoor ongeveer Frs. 8 milliard naar Frankrijk vloede. Daarbij blijft echter toch een groote druk op de valuta bestaan, welke des te ernstiger is, naar mate de toestand van de export-

industrie geen aanleiding geeft voor de hoop op een spoedig herstel.

#### *De industriële bedrijvigheid.*

Al deze factoren, welke gezamenlijk tot een druk op de valuta leidden, kunnen vanuit een enkel punt worden genezen, namelijk van de zijde der industriële bedrijvigheid. De toestand van de Fransche productie is evenwel geenszins zoo ongunstig en de mogelijkheid om met de aanwezige potentieele middelen een opleving te bewerkstelligen niet zoo ver verwijderd, dat de vooruitzichten voor een consolidatie van de positie van het bedrijfsleven en de munt ongegrond lijken.

Ondanks de talrijke dramatische gebeurtenissen, waarmede het jaar 1937 zeer gul was, kan worden geconstateerd, dat de economische balans van de basisindustrieën niet ongunstig sluit. De Fransche industrie heeft, niettegenstaande de ongerustheid en de klachten, bewezen in staat te zijn zich in groote mate aan de nieuwe omstandigheden te kunnen aanpassen. Het resultaat hiervan is weliswaar tot nu toe nog niet voldoende, om het land van de spanningen te bevrijden, doch getuigt toch, gezien de bijzonder moeilijke omstandigheden, van het weerstandsvermogen van het bedrijfsleven.

In de ijzerindustrie is de ijzerproductie van 5.127.000 ton tot 6.553.000 ton gestegen. De staalproductie steeg van 5.531.000 ton tot 6.552.000 ton. De uitvoer is van gemiddeld 116.000 ton tot 153.000 ton per maand gestegen. Stellig zijn de productiecijfers van de ijzerindustrie nog steeds 25 pCt. lager dan vóór de crisis van 1929. Het jaar 1937 heeft hier evenwel geen reacties gebracht en het potentieel vermogen voor een opleving is nog steeds zeer groot.

In de kolenindustrie is de catastrofale reactie die duurde tot Augustus 1937, overwonnen. De productiehoeveelheden zijn in de laatste maanden van het jaar weer gestegen en bereiken bijna weder het niveau van 1936. De dagelijksche productie, welke in de zomermaanden op een laagtepunt aanlandde, is weder met 2,5 pCt. gestegen. De totale productie is met 45.334.000 ton 813.000 ton lager dan die van het voorafgaande jaar. Krachtens de laatste verordeningen van den Minister van Financiën, volgens welke het aantal additioneele werkuren van 62 tot 93 per jaar werd verhoogd, mag echter een verdere stijging van de productie worden verwacht.

In de chemische industrie hebben de behoefte aan vergrootte bewapening en in hoofdzaak ook de verbetering van den agrarischen toestand een grootere vraag veroorzaakt. De kaliproductie is tot 2.825.000 ton gestegen tegen 2.073.000 ton het jaar tevoren, waarbij noch de binnen- noch de buitenlandsche vraag geheel kon worden bevredigd.

Uit de volgende indexcijfers inzake de ontwikkeling der productie in de afzonderlijke bedrijfstakken blijkt het sedert November 1936 en na overwinning van het laagtepunt in Juli 1937 ontstane herstel voor de meeste industrieën tot November 1937.

	Nov. 1936	Juli 1937	Nov. 1937
Mijnbouw .....	84	86	100
Chemische industrie .....	103	97	105
Papier industrie .....	185	172	189
Textiel industrie .....	94	81	90
Leer industrie .....	77	68	68
Metallurgische industrie .....	76	84	91
Metaalverwerkende industriën ..	83	88	88
Automobiellindustrie .....	96	80	86
Bouwbedrijf .....	65	58	55
Gas en electriciteit .....	120	125	126
Algemeene index .....	88	85	90

Tot de noodlijdende takken van de industrie behooren, zooals ook uit de indexcijfers blijkt, de lederindustrie, de automobiellindustrie, het bouwbedrijf, dat door de met 1 Januari 1938 voorgeschreven verhooging van de huren met 10 pCt. thans een prikkel kan hebben gekregen en de textielindustrie, welke sterk onder de concurrentie van het buiten-

land lijdt en een reeks van nieuwe beschermende bepalingen in den vorm van invoerrechten heeft afgedwongen.

#### *Maatregelen tot opvoering van de productie.*

De Fransche regeering heeft nu met erkenning van het feit, dat een overwinning van de huidige moeilijkheden niet van de zijde van de munttechniek, doch door de productiepolitiek moet plaats hebben, haar aandacht in de eerste plaats gericht op het gebied van de bevordering van de productie. Hierbij moet een dubbele taak worden verricht, namelijk het herstel van den socialen vrede en het uitwerken van maatregelen, welke direct medewerken tot het doen opleven van het bedrijfsleven.

Op het oogenblik wordt onder hoogen druk gewerkt aan het beslechten van de sociale onlusten. Het kabinet heeft juist een nieuw statuut van den arbeid aangenomen, dat de conflicten tusschen kapitaal en werk moet beslechten en de punten van geschil aan een nieuwe regeling onderwerpt. Het nieuwe statuut van den arbeid behandelt het vraagstuk van de ontslagen der arbeiders en van de nieuwe aanstellingen, dat het door de instelling van nieuwe arbeidsinstanties, welke onder staatscontrole staan, denkt op te lossen; voorts het stakingsrecht en de beslechtingsmethode. Van de aanneming van dit arbeidsstatuut door de Kamers en door de betreffende organisaties zal het lot van de verdere maatregelen tot opvoering van de productie afhangen.

De hoofdinhoud van deze maatregelen, die op grond van de in de productie-enquête gedane voorstellen zullen worden uitgewerkt, is een modificatie van de bepalingen inzake den werktijd. Alle andere maatregelen, zooals rationalisatie, gemakkelijker credietverleening, vorming en verdeling van de geschoolde werkkrachten, enz. kunnen pas op een veel later tijdstip een stimulerend effect voor het bedrijfsleven opleveren, zoodat hun beteekenis voorloopig pas op de tweede plaats komt. Een modificatie van de werktijdbepalingen is echter een zuiver politiek vraagstuk. Derhalve is het succes van het economisch politieke programma van de Fransche regeering niet meer afhankelijk van economische doch van politieke omstandigheden.

Voor zoover de regeering de politieke klippen omzeilen kan, zal ook het muntvraagstuk geen moeilijkheden meer opleveren. Haar tot dusverre geheel ontbrekende activiteit op dit gebied, ondanks de nieuwe daling van den Franc, waarvan het einde nog niet te voorzien is, spreekt voor een optimisme t.a.v. de politieke toestand en de industriële politiek. Ook schijnt een nieuwe daling, op voorwaarde van een saneering van den socialen toestand, niet ongewenscht, omdat er na terugkeer van de sociale rust kans bestaat, de voordeelen van een devaluatie beter aan het bedrijfsleven ten goede te doen komen dan tot dusver het geval was. Maatregelen op het gebied van de muntpolitiek zullen eventueel pas verwacht kunnen worden op het moment, dat de regeering de pogingen tot verzoening en daarmede de grondslagen voor haar economisch optimisme schipbreuk ziet lijden en de valuta niet meer zonder controle kan worden gehandhaafd<sup>1)</sup>.

<sup>1)</sup> In het in E.-S.B. van 15 Dec. 1937 gepubliceerde artikel „De begroting van Frankrijk voor 1938” zijn in de cijfertabellen eenige vergissingen begaan. In de eerste tabel moet voor 1937 onder de streep worden gelezen 3.500, terwijl bovendien de voor 1938 voor uitgaven vermelde cijfers op de inkomsten betrekking hebben en omgekeerd. In de tweede tabel is voor bedrijfskosten 1938 te lezen: 1.000. In de derde tabel moet als totaalbedrag het zoo juist verbeterde cijfer der inkomsten, namelijk 54.251, worden bijgevoegd: (als diversen 9165). In de laatste tabel bedraagt de eeuwige schuld voor 1937 202.262. Tenslotte merken wij nog op, dat de niet invoering van cijfers voor de schuld op korten termijn en voor de schuld der posten slechts het ontbreken van overeenkomstige gegevens voor het jaar 1937, niet echter de aflossing van deze schuld tot uitdrukking wil brengen.

## AANTEEKENINGEN.

## De Nederlandsche kapitaalmarkt in 1937.

Zooals uit het hierbij opgenomen jaaroverzicht der emissies blijkt, vertoonde de Nederlandsche kapitaalmarkt in het jaar 1937, in vergelijking met het, met uitzondering van het laatste kwartaal, vrij ongunstige jaar 1936, een veel levendiger beeld. Het totaalbedrag der emissies was in 1937 aanmerkelijk grooter dan in het daaraan voorafgaande jaar. Tervijl evenwel in 1936, in tegenstelling met de beide vorige jaren, het bedrag der nieuwe emissies grooter was dan dat der conversies, heeft zich in 1937, vooral ook door den geleidelijk vrij sterk gedaalden rentestand, deze verhouding wederom gewijzigd.

Van het totaalbedrag der uitgiften in 1937 komt het overgrote deel voor rekening van conversies. Het bedrag der nieuwe emissies bleef zelfs ver onder dat voor 1936.

Zooals uit de hierbij weergegeven cijfers blijkt, betrof het leeuwendeel dezer conversies staats-, provinciale en gemeentelijke leeningen e.d., hoewel in dit opzicht ook het particuliere bedrijfsleven, en vooral industriële ondernemingen, van de daling van den rentestand profiteerden. Ook op de pandbriefmarkt vonden conversies plaats.

Het bedrag aan nieuw kapitaal, waarvoor in het afgelopen jaar het particulier bedrijfsleven een beroep deed op de kapitaalmarkt, bleef nog vrij gering. Het conjunctuurverloop is oorzaak, dat mede in verband met de op velerlei gebied bestaande onzekerheid en onrust, zich nog weinig behoefte aan nieuw kapitaal doet gevoelen.

Vermelding verdient nog, dat in het afgelopen jaar voor eenige buitenlandsche emissies een beroep op de Nederlandsche kapitaalmarkt werd gedaan. Het totaalbedrag dezer Belgische, Deensche en Noorsche leeningen is echter geenszins belangrijk te noemen, terwijl ook het grootste deel hiervan wederom betrekking had op conversies.

	Jaar-totaal	Obl. en andere	
		Aan-vaste rentedr. deelen	rentedr. fondsen
	f.	f.	f.
Staatsleeningen <sup>1)</sup> . . . . .	—	—	—
Prov. en Gem. Leeningen <sup>2)</sup> . . . . .	49.692.852	—	49.692.852
Polders, Watersch. en Publ. rechtl. Lich. <sup>3)</sup> . . . . .	2.016.920	—	2.016.920
Bank- en Credietinstellingen <sup>4)</sup> . . . . .	1.620.000	1.120.000	500.000
Hypotheekbanken <sup>5)</sup> . . . . .	301.655	—	301.655
Industriële Ondernemingen <sup>6)</sup> . . . . .	8.007.415	4.883.040	3.124.375
Electr., Gas-, Tel., Telegr. en Waterl. Mijen <sup>7)</sup> . . . . .	10.472.500	—	10.472.500
Handelsondernemingen . . . . .	17.342.750	17.042.750	300.000
Mijnbouw-Mijen <sup>8)</sup> . . . . .	—	—	—
Rubber-Mijen . . . . .	2.391.725	1.891.725	500.000
Scheepvaart-Mijen . . . . .	13.840.152	13.840.152	—
Thee-Ondernemingen . . . . .	105.000	105.000	—
Div. Cultuur-Ondern. . . . .	2.541.750	2.037.750	504.000
Diversen <sup>9)</sup> . . . . .	6.386.760	3.377.360	3.009.400
Spoorweg-Mijen <sup>10)</sup> . . . . .	7.213.000	6.625.000	588.000
Tramweg-Mijen <sup>11)</sup> . . . . .	41.250	—	41.250
Kerkelijke Leeningen <sup>12)</sup> . . . . .	3.344.360	—	3.344.360
	125.318.089	50.922.777	74.395.312

<sup>7)</sup> Ten einde de statistiek over het geheele jaar gelijkloidend te doen zijn, werden de op inschrijvingsvoorw. geplaatste bedragen, voor zoover nog niet geschied, afgetrokken, t.w.:

Febr.: Prov. Noord-Holland, Gem. Alkmaar, Gem. Apeldoorn, Gem. 's-Hertogenbosch, Bank voor Onroerende Zaken (aand.), Bantamsche Plantagen Mij. (obl.), conv. Gem. 's-Gravenhage. Apr.: conv. S. A. d'Angleur-Athus, S. A. Métallurgique de Sambre et Moselle. Oct.: conv. Amst. Grondbriefbank.

<sup>1)</sup> In 1937 had geen openbare inschrijving van schatkistpapier plaats. Er werd voor f 163.4 mill. aan schatkistbilj. en promessen (uitgiften van vroeger jaren) afgelost. Exclusief conversie f 1.192.203.100 (nom.).

## MAANDCIJFERS.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen. <sup>1)</sup>

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs. Basis 2 Januari 1929 = 100.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

	Banken	Kunst-zijde	Industrie	Electri-citeit	Handels-ondern.	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheep-vaart	Suiker	Tabak	Thee	Totale beurs-waarde
Gem. '29	101.9	73.1	119.-	114.4	95.6	88.6	99.1	100.2	95.-	99.9	87.3	92.7	103.2
" '30	94.2	34.1	90.1	100.4	71.6	63.9	93.1	52.1	71.-	76.2	65.5	74.5	84.3
" '31	73.6	22.7	60.7	83.-	52.2	45.9	52.3	48.2	47.1	46.3	45.5	46.3	55.1
" '32	48.3	13.6	45.6	70.7	38.4	33.4	34.1	17.6	29.3	27.-	25.8	30.8	37.-
" '33	51.5	10.7	48.7	80.7	41.-	40.-	41.-	26.7	28.2	27.4	25.4	39.5	40.5
" '34	47.1	16.7	48.1	77.-	37.7	47.3	39.-	40.6	22.2	23.2	26.2	50.2	39.4
" '35	50.-	14.1	52.1	69.9	39.7	49.4	43.8	43.2	23.7	24.4	29.3	47.1	42.-
" '36	56.8	13.9	57.8	78.2	50.2	58.2	73.1	58.7	34.8	37.1	44.8	51.5	55.2
" '37	73.3	26.2	77.8	108.5	78.-	77.-	99.-	101.1	73.6	60.4	59.-	76.4	77.7
Jan. '37	72.2	20.5	77.5	95.-	71.4	77.2	102.2	103.9	61.5	60.9	60.2	70.5	77.2
Febr. "	77.1	26.4	79.5	105.4	78.5	80.3	107.6	110.8	64.3	62.2	64.9	80.5	81.3
Mrt. "	76.5	31.-	79.8	103.5	81.4	87.4	106.1	129.3	73.-	65.9	65.5	86.3	82.7
April "	75.-	30.1	77.8	101.4	78.4	81.7	102.4	117.5	77.6	62.4	61.8	83.8	80.-
Mei "	72.6	28.4	76.9	101.6	77.6	76.8	102.1	110.1	74.4	61.3	60.-	76.8	78.6
Juni "	72.8	27.6	77.-	106.3	79.8	78.-	103.8	104.8	73.5	63.5	59.2	74.4	79.1
Juli "	74.4	28.9	78.8	115.1	83.3	80.5	102.3	106.3	78.8	64.5	60.9	78.4	80.2
Aug. "	77.4	30.9	82.9	120.7	87.4	82.9	105.-	110.5	87.9	67.7	63.5	82.4	83.8
Sept. "	74.5	28.3	80.4	118.4	82.4	78.4	98.-	99.3	82.4	61.3	57.9	79.6	79.2
Oct. "	69.-	22.5	74.5	109.6	72.7	66.7	88.5	76.4	71.7	52.7	51.-	69.8	71.1
Nov. "	68.9	20.2	74.3	109.1	71.3	66.1	83.5	70.7	67.9	49.8	51.-	67.1	69.-
Dec. "	69.1	19.6	74.-	114.5	71.1	66.9	87.3	73.2	67.6	51.9	52.2	66.6	70.3
Jan. '38	71.1	19.2	77.1	118.7	72.5	70.1	90.8	76.-	70.7	54.5	55.1	69.8	73.-

Indexcijfer der totale beurswaarde 3 Januari 1938 f 4.005.990.000 = 100.

5 Jan. 101.2 | 19 Jan. 103.-

12 " 103.- | 26 " 103.4

<sup>1)</sup> Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S.B. van 12 Febr. 1936, blz. 120.

Nadruk verboden.

2)	exclusief conversie f	719.138.758	(nom.)
3)	" " " "	20.465.500	"
4)	" " " "	46.950.000	"
5)	" " " "	16.227.095	"
6)	" " " "	185.629.925	"
7)	" " " "	1.488.000	"
8)	" " " "	20.000.000	"
9)	" " " "	5.402.100	"
10)	" " " "	24.352.000	"
11)	" " " "	5.650.000	"
12)	" " " "	13.765.800	"
		2.251.272.278	

<b>Nederland:</b>			
Staatsleeningen <sup>1)</sup>	—	—	—
Prov. en Gem. Leeningen <sup>2)</sup>	49.138.064	—	49.138.064
Polders, Watersch. en Publ. rechtl. Lich. <sup>3)</sup>	1.566.023	—	1.566.023
Bank- en Credietinst. <sup>4)</sup>	1.620.000	1.120.000	500.000
Hypotheekbanken <sup>5)</sup>	—	—	—
Industr. Ondern. <sup>6)</sup>	8.007.415	4.883.040	3.124.375
Electr., Gas-, Tel., Telegr. en Waterl. Mijen <sup>7)</sup>	1.772.500	—	1.772.500
Handelsondernemingen	16.497.750	16.197.750	300.000
Mijnbouw-Mijen <sup>8)</sup>	—	—	—
Rubber-Maatschappijen	1.728.000	1.228.000	500.000
Scheepvaart-Mijen	13.840.152	13.840.152	—
Thee-Ondernemingen	105.000	105.000	—
Diverse Cultuur-Ondern.	1.475.250	1.475.250	—
Diversen <sup>9)</sup>	6.386.760	3.377.360	3.009.400
Spoorweg-Mijen <sup>10)</sup>	6.822.000	6.625.000	197.000
Tramweg-Mijen <sup>11)</sup>	41.250	—	41.250
Kerkelijke Leeningen <sup>12)</sup>	3.344.360	—	3.344.360
		112.344.524	48.851.552 63.492.972

1)	Exclusief conversie f	450.000.000	(nom.)
2)	" " " "	636.083.798	"
3)	" " " "	1.441.500	"
4)	" " " "	46.950.000	"
5)	" " " "	5.000.000	"
6)	" " " "	142.080.925	"
7)	" " " "	1.488.000	"
8)	" " " "	20.000.000	"
9)	" " " "	5.402.100	"
10)	" " " "	5.743.000	"
11)	" " " "	5.650.000	"
12)	" " " "	13.765.800	"

<b>Nederlandsch-Indië:</b>			
Staatsleeningen <sup>1)</sup>	—	—	—
Prov. en Gem. Leeningen <sup>2)</sup>	517.640	—	517.640
Handelsondernemingen	845.000	845.000	—
Rubber-Maatschappijen	663.725	663.725	—
Div. Cultuur-Ondernemingen	1.066.500	562.500	504.000
Spoorweg-Maatschappijen <sup>3)</sup>	391.000	—	391.000
		3.483.865	2.071.225 1.412.640

<sup>1)</sup> Excl. conv. f 721.203.100 (nom.). <sup>2)</sup> Idem f 23.065.000 (nom.). <sup>3)</sup> Idem f 18.609.000 (nom.).

<b>België:</b>			
Staatsleeningen <sup>1)</sup>	—	—	—
Industriele Ondern. <sup>2)</sup>	—	—	—
		<sup>1)</sup> Excl. conversie f 21.000.000 (nom.). <sup>2)</sup> Id. f 36.549.000 (nom.).	

<b>Denemarken:</b>			
Prov. en Gem. Leeningen <sup>1)</sup>	37.148	—	37.148
Polders, Watersch. en Publ. rechtl. Lich. <sup>2)</sup>	450.897	—	450.897
Hypotheekbanken <sup>3)</sup>	301.655	—	301.655
Electr., Gas-, Tel., Telegr. en Waterl. Mijen	8.700.000	—	8.700.000
		9.489.700	— 9.489.700

<sup>1)</sup> Excl. conv. f 4.550.000 (nom.). <sup>2)</sup> Idem f 19.024.000 (nom.). <sup>3)</sup> Idem f 11.227.095 (nom.).

<b>Noorwegen:</b>			
Prov. en Gem. Leeningen <sup>1)</sup>	—	—	—
Industriele Ondern. <sup>2)</sup>	—	—	—
		<sup>1)</sup> Excl. conv. f 5.439.960 (nom.). <sup>2)</sup> Idem f 7.000.000 (nom.).	

### Beleggingsproblemen in verband met de daling van den rentestand.

Rectificatie. In bovengenoemd artikel, voorkomend in E.-S.B. van 26 Januari 1938, komen eenige cijfers voor, die verbetering behoeven. In de derde alinea leze men in plaats van de koersen 70, 60, 87.5 en 75 pCt. resp. 86, 82, 95 en 90 pCt. De laatste zin van deze alinea ondergaat dienovereenkomstig wijziging. (Red. E.-S.B.).

Emissies in millioenen Guldens.

	Totaal (Nieuw kap. + Convers.)	Nieuw kapitaal	Conversies	Nederl. en Koloniën		Buitenland		Aandeelen		Obligatiën	
				Totaal	In % van tot. nieuw kapitaal	Totaal	In % van tot. nieuw kapitaal	Totaal	In % van tot. nieuw kapitaal	Totaal	In % van tot. nieuw kapitaal
1925	516	297	219	175	59	122	41	64	22	233	78
1926	899	470	429	196	42	274	58	73	16	397	84
1927	540	494	46	158	32	336	68	93	19	401	81
1928	715	667	48	364	55	303	45	338	51	329	49
1929	544	460	84	327	71	133	29	287	62	173	38
1930	662	598	64	349	58	249	42	29	5	569	95
1931	807	336	474	292	88	41	12	11	3	322	97
1932	719	439	280	415	95	24	5	0.7	0.2	438.5	99.8
1933	584	362	222	353	98	9	2	2	0.6	360	99.4
1934	2.243	363	1.880	363	100	—	—	17	4.7	345	95.3
1935	241	65	176	65	100	—	—	3	4.6	62	95.4
1936	331	250	81	250	99.9	0.3	0.1	3	1.2	247	98.8
1937	2.376	125	2.251	116	92.8	9	7.2	51	40.8	74	59.2

### AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	23-29 Jan. 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenk. tijdvak 1937	23-29 Jan. 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenk. tijdvak 1937	1938	1937
Tarwe	13.800	74.002	87.052	75	75	1.292	74.077	88.344
Rogge	4.582	14.096	36.278	—	—	647	14.096	36.925
Boekweit	—	1.000	1.153	—	—	—	1.000	1.153
Mais	25.987	139.958	112.053	—	13.182	18.569	153.140	130.622
Gerst	1.047	20.276	41.948	—	1.490	3.434	21.766	45.382
Haver	—	24.411	15.125	—	1.036	2.090	25.447	17.215
Lijnzaad	—	8.790	16.924	—	10.131	15.894	18.921	32.818
Lijnkoek	500	4.350	4.050	—	—	—	4.350	4.050
Tarwemeel	1.360	4.903	3.555	444	1.955	625	6.858	4.180
Andere meelsoorten	290	3.215	4.845	—	338	—	3.553	4.845

**ONTVANGEN BOEKEN.**

*Kapok en hare toepassingen.* (Batavia 1937; Uitgave van De Kapok Centrale).  
 Propaganda-brochure, met vele afbeeldingen.  
*Wedstrijden in dienst der landbouwvoorlichting* door G. J. Vink. (Buitenzorg 1937; Archipel Drukkerij. Prijs f 0.25).  
*Die schweizerischen Banken und ihr Verhältnis zu Industrie, Landwirtschaft und Handel.* Inaugural-Dissertation von Heinrich Weirich (Novisad, Jugoslavien 1936; Druckerei- und Verlags-A.G.).

**STATISTIEKEN.**

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 Febr. 1938 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<b>Europa.</b>				
Londen *)	£	—	8.97	2
Berlijn *)	100 Mark	59.26 <sup>8</sup>	72.20	4
Parijs *)	100 Franc	—	5.87½	3
Brussel *)	100 Belga	24.90 <sup>6</sup>	30.30	2
Luxemburg	100 Franc	6.22 <sup>6</sup>	7.57½	—
Zürich *)	100 "	—	41.48	1½
Praag	100 Kronen	—	6.29	3
Weenen *)	100 Schilling	35.01	33.90	3½
Boedapest	100 Pengö	43.51	35.50	4
Boekarest	100 Lei	1.48 <sup>6</sup>	1.32	4½
Sofia	100 Leva	1.79 <sup>7</sup>	2.30	6
Belgrado	100 Dinar	—	4.20	5
Istanbul	Turksch £	—	1.44½	—
Athene	100 Drachme	—	1.65	6
Milaan	100 Lira	—	9.47½	4½
Madrid <sup>5</sup> )	100 Peseta	48.—	—	5
Lissabon	Escudo	—	0.0815	4
Kopenhagen *)	100 Kronen	—	40.05	4
Oslo *)	100 "	—	45.07½	4
Stockholm *)	100 "	—	46.27½	2½
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	—	40.50	—
Warschau	100 Zloty	27.90 <sup>9</sup>	34.07½	5
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	30.50	5½
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	35.75	5½-5
Tallinn (Estland)	100 Estl. Kr.	—	49.75	4½
Helsingfors	100 Finnmrk.	—	3.96½	4
Moskou	Tjerwonets (100 Roebel)	—	36.00	—
Danzig	100 Gulden	27.90 <sup>9</sup>	34.00	4
<b>Amerika.</b>				
New-York *)	\$	1.46 <sup>9</sup>	1.78½	1
Montreal	Canad. \$	—	1.78½	2½
Mexico	Mex. Dollar	—	0.51	—
Buenos Aires	Peso (papier)	—	0.49½	—
La Paz (Bolivia) <sup>3</sup> )	Boliviano	—	8.97	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	—	0.10½ <sup>5</sup>	3½
Valparaiso	Peso (papier)	0.15	0.07½ <sup>5</sup>	—
Bogota (Columbia) <sup>3</sup> )	Peso	—	1.—	—
Quito (Ecuador)	Sucre	—	0.17½	—
Lima (Peru)	Sol	—	0.46	—
Montevideo (Urug.)	Peso	—	0.90 <sup>5</sup>	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	—	0.55½	—
Paramaribo	Gulden	—	1.00½	—
San José (C. Rica)	Colon	—	—	—
Guatemala	Quetzal	—	1.78½	—
Willemstad (Curag.)	Gulden	—	1.00½	—
Managua (Nicar.) <sup>3</sup> )	Cordoba	—	—	—
San Salvador <sup>3</sup> )	Colon	—	0.72 <sup>5</sup>	—
<b>Azië.</b>				
Calcutta	Rupee	—	0.69	3
Batavia	Gulden l.G.	—	1.00½	3
Kobe	Yen	—	0.52½	3.28½
Hongkong	Dollar	—	0.56	—
Shanghai	Dollar	—	0.53½	—
Singapore	Straits Doll.	1.41	1.05	—
Manilla	Phil. Peso	—	0.90	—
Teheran <sup>4</sup> ) (Perzië)	Pahlavi	—	11.15	—
Bangkok	Baht	—	0.83	—
<b>Afrika.</b>				
Kaapstad	£	—	8.96	3½
Alexandrië	Egypt. £	—	9.20	—
<b>Australië.</b>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	—	7.17½	2½
Nieuw Zeeland	£	—	7.23.	—

1) Off. 0.36 vrije markt 0.09. 2) Milreis Goud. 3) Goudpeso. 4) Munteenheid = Raal (= een Kran.) 5) Nom.

**BANKDISCONTOS.**

Ned. } Disc. Wissels. 2 3 Dec. '36	Lissabon	.... 4 11 Aug. '37	
Bel. Binn. Eff. 2½ 3 Dec. '36	Londen	..... 2 30 Juni '32	
Bk. } Vrsch. in R.C. 2½ 3 Dec. '36	Madrid	..... 5 9 Juli '35	
Athene	..... 6 1/2 Jan. '37	N.-York F.R.B.1 26 Aug. '37	
Batavia	..... 3 14 Jan. '37	Oslo	..... 3½ 5 Jan. '38
Belgrado	..... 5 1 Febr. '35	Parijs	..... 3 12 Nov. '37
Berlijn	..... 4 22 Sept. '32	Praag	..... 3 1 Jan. '36
Boekarest	..... 4½ 15 Dec. '34	Pretoria	... 3½ 15 Mei '33
Brussel	..... 2 16 Mei '35	Rome	..... 4½ 18 Mei '36
Boedapest	..... 4 28 Aug. '35	Stockholm	... 2½ 1 Dec. '33
Calcutta	..... 3 28 Nov. '35	Tokio	.... 3.285 7 Apr. '36
Dantzig	..... 4 2 Jan. '37	Weenen	..... 3½ 10 Juli '35
Helsingfors	..... 4 3 Dec. '34	Warschau	.... 4½ 18 Dec. '37
Kopenhagen	.... 4 19 Nov. '36	Zwits. Nat. Bk. 1½ 25 Nov. '36	

**OPEN MARKT.**

	1938				1937	1936	1914
	29 Jan.	24/29 Jan.	17/22 Jan.	10/15 Jan.	25/30 Jan.	27 Jan./1 Febr.	20/24 Juli
<b>Amsterdam</b>							
Partic. disc.	1/4	1/4	1/4	1/4	7/16-9/16	13/16-2	3/8-3/16
Prolong.	1/2	1/2	1/2	1/2	1	13/4-2	2/4-3/4
<b>Londen</b>							
Daggeld	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	13/4-2
Partic. disc.	17/32	17/32	17/32-9/16	17/32-9/16	17/32-9/16	17/32-9/16	4/4-3/4
<b>Berlijn</b>							
Daggeld	3-1/4	2 1/2-3 1/4	2 5/8-3 1/8	2 1/4-3 1/8	2-3 1/4	2 1/4-3 1/2	—
Maandgeld	2 3/4-3	2 3/4-3	2 3/4-3	2 3/4-3	2 3/4-3	2 3/4-3	—
Part. disc.	3	3	2 7/8	2 7/8	3	3	2 1/8-1/2
Warenw...	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/2	—
<b>New York</b>							
Daggeld 1)	1	1	1	1	1	3/4	13/4-2 1/2
Partic. disc.	1/2	1/2	1/2	1/2	1/4-5/16	3/16	—

1) Koers van 28 Jan. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

**WISSELKOERSEN.**

**KOERSEN IN NEDERLAND.**

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
25 Jan. 1938	1.79½	8.97	72.27	5.85	30.30	100¼
26 " 1938	1.79½	8.97½	72.28	5.85½	30.30½	100¼
27 " 1938	1.79½	8.97	72.20	5.80	30.29	100¼
28 " 1938	1.79½	8.96½	72.20	5.84½	30.29½	100¼
29 " 1938	1.79½	8.96½	72.20	5.85½	30.29	100¼
31 " 1938	—	—	—	—	—	—
Laagste d.w.1)	1.78½	8.96½	72.15	5.78	30.25	100
Hoogste d.w.1)	1.79½	8.97½	72.30	5.98	30.33	100½
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
25 Jan. 1938	41.45½	—	6.30	—	9.46	—
26 " 1938	41.47	—	6.30	—	9.46	—
27 " 1938	41.46	—	6.29	—	9.45	—
28 " 1938	41.48½	—	6.29	—	9.45	—
29 " 1938	41.47	—	6.29	—	9.45	—
31 " 1938	—	—	—	—	—	—
Laagste d.w.1)	41.43	—	6.28	—	9.40	—
Hoogste d.w.1)	41.50	34.—	6.31	1.34	9.50	—
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos Aires 1)	Montreal 1)
25 Jan. 1938	46.25	40.05	45.07½	3.97	52½	1.79½
26 " 1938	46.27½	40.05	45.07½	3.97	52½	1.79½
27 " 1938	46.25	40.05	45.07½	3.97	52½	1.79½
28 " 1938	46.25	40.05	45.07½	3.97	52½	1.79½
29 " 1938	46.25	40.05	45.07½	3.97	52½	1.79½
31 " 1938	—	—	—	—	—	—
Laagste d.w.1)	46.20	40.—	45.02½	3.95	52½	1.79
Hoogste d.w.1)	46.30	40.10	45.12½	4.—	53	1.79½
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95½	2.1878

\*) Notering te Amsterdam. \*\*) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

**KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).**

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
25 Jan. 1938	4,99¾	3,28½	40,27	55,71
26 " 1938	4,99½	3,26	40,27	55,73
27 " 1938	5,00½	3,22½	40,27	55,78½
28 " 1938	5,00½	3,26½	40,28½	55,84
29 " 1938	5,00½	3,27½	40,31	55,84
31 " 1938	5,01¾	3,28	40,34½	55,91
1 Febr. 1937	4,89½	4,66½	40,23½	54,76
Muntpariteit..	4,86	3,90½	23,81½	40½

Table containing prices for GERST, MAIS, ROGGE, TARWE, BURMA RIJST, BOTER per kg., and KAAS. Includes columns for various grades and locations like Rotterdam and London.

Table containing prices for JUTE, KATOEN, AUSTRALISCHE WOL, JAPAN, ZIJDE, and RUBBER. Includes columns for different types of cotton, wool, and silk.

Table containing prices for KOPER, LOOD, TIN, IJZER, GIETERIJ-IJZER, ZINK, and ZILVER. Includes columns for various metals and their prices.



KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	15 Jan. 1938	22 Jan. 1938	24/29 Jan. 1938 Laagste/Hoogste	29 Jan. 1938
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2
Athene ....	Dr. p. £	547 1/2	547 1/2	540	555
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 3/8
Budapest ...	Pen. p. £	25 1/2	25 1/2	24 1/2	25 1/2
Buenos Aires <sup>1)</sup>	p. pesop. £	17.04 1/2	17.04	17.00	17.06
Calcutta ....	Sh. p. rup.	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6 3/32	1/6 5/32
Istanbul ..	Piast. p. £	619	619	620	620
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/3	1/3	1/2 1/2	1/3 1/2
Kobe .....	Sh. p. yen	1/2	1/2	1/1 1/2	1/2 1/2
Lissabon ....	Escu. p. £	110 3/16	110 3/16	110	110 3/16
Mexico .....	\$ per £	18	18	17 1/2	18 1/2
Montevideo ..	d. per £	24 1/2	24 1/2	23 1/2	25
Montreal ..	\$ per £	4.99 3/4	4.99 3/4	4.99 1/2	5.00 3/4
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	2 1/2	2 1/2	2 27/32	2 27/32
Shanghai ..	Sh. p. \$	1/2 3/16	1/2 3/16	1/2	1/2 3/16
Singapore ..	id. p. \$	2/4 5/16	2/4 5/16	2/4 1/16	2/4 5/16
Valparaiso <sup>2)</sup>	\$ per £	125	125	125	125
Warschau ..	Zl. p. £	26 3/4	26 3/4	26 1/2	26 3/4

<sup>1)</sup> Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 1936 16.12. <sup>2)</sup> 90 dg. Vanaf 13 Dec. 1937 laatste „export” noteering.

ZILVERPRIJS

	Londen <sup>1)</sup>	N.York <sup>2)</sup>
25 Jan. 1938..	20	44 3/4
26 „ 1938..	20 1/2	44 3/4
27 „ 1938..	20 1/4	44 3/4
28 „ 1938..	20 1/8	44 3/4
29 „ 1938..	20 1/4	—
31 „ 1938..	20 3/16	44 3/4
1 Febr. 1937..	20 3/16	44 3/4
27 Juli 1914..	24 1/16	59

GOUDPRIJS<sup>3)</sup>

	Londen
25 Jan. 1938....	139/7
26 „ 1938....	139/7 1/2
27 „ 1938....	139/6
28 „ 1938....	139/6 1/2
29 „ 1938....	139/7
31 „ 1938....	139/6
1 Febr. 1937....	142/0 1/2
27 Juli 1914....	84/10 3/4

<sup>1)</sup> in pence p. oz. stand. <sup>2)</sup> Foreign silver in \$c. p. oz. fine. <sup>3)</sup> in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	22 Jan. 1938	31 Jan. 1938
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank .....	f 186.109.684,08	f 188.054.406,04
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	157.790,32	113.510,—
Voorschotten op ult. December 1937 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting	—	—
Voorschotten aan Ned.-Indië .....	35.236.302,36	36.206.947,72
Idem aan Suriname .....	12.586.438,26	12.605.145,34
Kasvord weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	101.864.983,42	101.308.302,37
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabellen Vord. op het Alg. Burg. Pensioen <sup>1)</sup> ..	46.810.155,34	33.575.973,45
Vord. op andere Staatsbedrijven <sup>1)</sup> ..	6.551.552,23	7.146.434,03

Verplichtingen

	22 Jan. 1938	31 Jan. 1938
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt	—	—
Schatkistbiljetten in omloop .....	f 234.389.000,—	f 234.289.000,—
Schatkistpromessen in omloop .....	91.700.000,—	91.700.000,—
Zilverbons in omloop .....	1.098.301,50	1.098.076,—
Schuld op ultimo December 1937 a/d. gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondbel. e. d. gem. fondsb. alsmede op. op die bel. en op de vermogensbelasting ..	7.530.074,79	7.530.074,97
Schuld aan Curaçao <sup>1)</sup> .....	1.310.796,69	1.301.434,93
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioen <sup>1)</sup> ..	27.050.265,88	27.393.758,26
Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. <sup>1)</sup> ..	166.916.417,80	163.551.385,95
Id. aan andere Staatsbedrijven <sup>1)</sup> ..	19.500.000,—	20.000.000,—
Id. aan diverse instellingen <sup>1)</sup> ..	251.687.938,22	250.701.290,82

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	15 Jan. 1938	22 Jan. 1938
Saldo Javasche Bank .....	—	f 1.861.000,—
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	f 200.000,—	118.000,—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	33.234.000,—	35.236.000,—
Schatkistpromessen in omloop .....	13.500.000,—	13.500.000,—
Schatkistbiljetten in omloop .....	5.000.000,—	5.000.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Postfondsb.	540.000,—	552.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	871.000,—	1.033.000,—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen ..	730.000,—	730.000,—
Voorschot van de Javasche Bank ..	1.648.000,—	—

SURINAAMSCH-BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discount.	Div. rekening <sup>1)</sup>
24 Dec. 1937..	844	1.113	501	606	1.328
18 „ 1937..	840	1.023	545	609	1.402
11 „ 1937..	843	1.064	610	607	1.422
4 „ 1937..	841	1.226	600	606	1.438
27 Nov. 1937..	842	1.223	571	614	1.436
1 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

<sup>1)</sup> Sluipst. der activa.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 31 Januari 1938

Activa.		
Binnel. Wis- sels, Prom. enz. in disc.	{ Hfdbk. f 8.686.745,61 Bijbnk. „ 94.924,27 Ag. sch. „ 321.227,64	f. 9.102.897,52
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef.	5.190.000,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		5.190.000,—
Beleeningen	{ Hfdbk. f 191.847.634,21 <sup>1)</sup> Bijbnk. „ 2.961.825,72 in rek.-crt. Ag. sch. „ 31.470.982,16	f 226.260.442,09
Op Effecten .....	f 224.198.809,82 <sup>1)</sup>	
Op Goederen en Spec. ....	2.061.632,27	226.260.442,09 <sup>1)</sup>
Voorschotten a. h. Rijk .....		—
Munt, Goud .....	f 113.607.470,—	
Muntmat., Goud ..	1.292.211.929,79	f 1.405.819.399,79
Munt, Zilver, enz. ....	17.627.517,36	
Muntmat., Zilver ..	—	1.423.446.917,15 <sup>2)</sup>

Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfondsen .....	40.692.995,05
Gebouwen en Meub. der Bank .....	4.600.000,—
Diverse rekeningen .....	7.534.992,43
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	10.193.915,19
	f 1.727.022.159,43

Passiva.

Kapitaal .....	f 20.000.000,—
Reservefonds .....	4.338.707,82
Bijzondere reserve .....	6.600.000,—
Pensioenfondsen .....	11.093.815,48
Bankbiljetten in omloop .....	886.059.210,—
Bankassignatiën in omloop .....	91.412,20
Rek.-Cour. { Het Rijk f 188.054.406,04 Anderen „ 605.998.261,14	794.052.667,18
Diverse rekeningen .....	4.786.346,75
	f 1.727.022.159,43

Beschikbaar metaalsaldo .....	f 751.738.985,48
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	1.879.347.460,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht .....	—

<sup>1)</sup> Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) .....

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
31 Jan. '38	113607	1.292.212	886 059	794.144	751.739	86
24 „ '38	113607	1.287.211	850.779	805.106	756.848	86
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekening <sup>1)</sup>
31 Jan. 1938	9.103	—	226.260	5.190	7.535
24 „ 1938	4.672	—	211.144	5.190	7.355
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

<sup>1)</sup> Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
22 Jan. '38 <sup>1)</sup>	134.710	184.850	83.630	27.318	
15 „ '38 <sup>2)</sup>	134.450	188.400	81.710	26.406	
1 Jan. 1938	116.574	17.814	187.236	87.128	24.643
25 Dec. 1937	116.574	16.834	184.783	84.057	25.872
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekening <sup>1)</sup>	Dek-kings-percentage
22 Jan. '38 <sup>1)</sup>	3.640	73.890	71.230	50	
15 „ '38 <sup>2)</sup>	3.210	77.770	69.650	50	
1 Jan. 1938	3.857	10.264	55.068	66.629	49
25 Dec. 1937	3.943	10.266	51.776	68.061	50
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

<sup>1)</sup> Sluippost activa. <sup>2)</sup> Cijfers telegrafisch ontvangen.